UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul Social European

GUVERNUL ROMANIEI
Ministerul Dezvoltării Regionale
şi Administrației Publice

Inovație în administrație
Programul Operațional
"Dezvoltarea Capacității
Administrative"

„Prevenirea corupției în educație prin informare, formare şi responsabilizare"
- Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional „Dezvoltarea Capacității Administrative"-
Cod SMIS 30342

GHID PRIVIND MIJLOACELE LEGALE DE PREVENIRE ŞI COMBATERE A FAPTELOR DE CORUPȚIE ÎN SECTORUL EDUCAȚIE

2013

AID ROMANIA
ASOCIAȚIA PENTRU
IMPLEMENTAREA DEMOCRAȚIEI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

CUPRINS

INTRODUCERE …..... 4
SCOPUL, OBIECTIVELE ŞI GRUPUL ŢINTĂ AL GHIDULUI……..... 6

CAPITOLUL 1
ORGANIZAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂŢĂMÂNT 8
1.1.Informaţii generale 8
1.2.Învăţământul obligatoriu 11
1.3. Clasificări conceptuale ale sistemului de educaţie 13

CAPITOLUL 2
DEFINIŢIA CORUPŢIEI 17
2.1. Ce este corupţia? 17
2.2. Definiţia corupţiei utilizată în acest ghid 19
2.3. Cauzele corupţiei 20
2.4. Nivelele şi amploarea corupţiei 21

CAPITOLUL 3
DESCRIEREA CADRULUI LEGAL GENERAL ANTICORUPŢIE ŞI A CELUI APLICABIL SECTORULUI EDUCAŢIEI 25
3.1. Legislaţie în domeniul educaţiei. Legislaţie în domeniul anticorupţie. 25

CAPITOLUL 4
MIJLOACE LEGALE DE PLÂNGERE 30
4.1. Mijloace administrative 30
4.1.1. Plângeri împotriva personalului didactic 31
4.1.2. Plângeri împotriva funcţionarilor publici 35
4.1.3. Plângeri împotriva personalului contractual 41
4.1.4. Plângeri comune împotriva funcţionarilor publici şi personalului contractual 41
4.1.5. Acţiuni în contencios administrativ..... 42
4.2. Mijloace penale..... 43
4.2.1. Corupţia şi infracţiunile de corupţie..... 44
4.2.2. Plângerea penală..... 51

CAPITOLUL 5
AVERTIZORII DE INTEGRITATE 60

CAPITOLUL 6
EXEMPLE ŞI BUNE PRACTICI 64
6.1. Recomandări de bună practică identificate în sectorul educaţional preuniversitar.....64
A. Sesiuni de instruire în domeniul anticorupţie..... 65
B. Campanii de informare a cetăţenilor cu privire la drepturile şi obligaţiile fiecăruia în prevenirea şi combaterea fenomenului de corupţie..... 70
C. Constituirea unor organisme cu activitate specifică de prevenire şi combatere a corupţiei în sistemul educational.....66

SECŢIUNE DEDICATĂ PROMOVĂRII DEZVOLTĂRII DURABILE 68

SECŢIUNE DEDICATĂ PROMOVĂRII EGALITĂŢII DE ŞANSE 72

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 76

INTRODUCERE

Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 septembrie 1948, garantează în corpul Art. 26 dreptul la învățătură al tuturor persoanelor, precizând expres faptul că *“învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce priveşte învățământul elementar şi general; învățământul tehnic şi profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie de asemenea egal, accesibil tuturor, pe bază de merit. Învățământul trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane şi întărirea respectului față de drepturile omului şi libertățile fundamentale. El trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța prietenia între toate popoarele şi toate grupurile rasiale sau religioase, precum şi dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru Pace. Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copii lor minori.”*

Prin reglementarea dreptului la învățătură putem identifica o serie de principii care stau la baza exercitării acestui drept:

- Scopul educației este dezvoltarea deplină a personalității umane prin întărirea respectului față de drepturile omului şi libertățile fundamentale;
- Învățământul este gratuit - în ceea ce priveşte învățământul primar şi gimnazial;
- Accesul la învățământul superior pe bază de merit;
- Asigurarea dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța sau de a fi instruite în limba lor maternă.

Reglementările constituționale din România referitoare la dreptul la învățământ şi a garanțiilor asociate acestuia sunt pe deplin armonizate cu reglementările internaționale cuprinse în Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Profesorii joacă un rol vital în rezultatele educației elevilor, rezultate ce sunt aşteptate pentru a menține standarde înalte de predare şi, de asemenea, trebuie generate prin comportamentul lor de predare şi de clasă, comportament ce trebuie să aibă în vedere transmiterea de valori precum integritatea şi respectul. Corupția la nivelul cadrelor didactice poate include, spre exemplu, favoritismul, nepotismul şi corupția în programare, implementare, transferul şi promovarea personalului didactic.

În literatura de specialitate sunt decelate o serie de surse ale corupției în educație[1] precum: acte ilegale de luare de mită sau de fraudă, factori economici şi sociali, fenomene ce rezultă din incompetență ş.a..

Spre exemplu, profesorii pot primi favoruri materiale — cadre didactice care apar pe statul de plată, neexistând în realitate — o formă de corupție ce influențează direct bugetul învățământului. Acest fenomen poate fi rezultatul unei slabe gestionări a înregistrărilor administrative.

În acelaşi timp, atmosfera generală — inclusiv infrastructura şcolară, nivelul de pregătire şi de profesionalism al profesorilor, oportunitățile de carieră, prestigiul profesiei — sunt factori care au o influență decisivă asupra conduitei profesorului.

[1] David Chapman, *Corruption and the education sector*, Management systems international, 2002, Washington, p. 3-6

SCOPUL, OBIECTIVELE ŞI GRUPUL ȚINTĂ AL GHIDULUI

Prin acest ghid se urmăreşte prezentarea mijloacelor legale de plângere împotriva formelor de corupție din sistemul de învățământ românesc.

Scopul acestui ghid este ca prin aplicarea riguroasă a cadrului normativ şi instituțional în vederea maximizării impactului măsurilor anticorupție, fenomenul corupției să fie diminuat şi prevenit.

Principalul obiectiv al acestui ghid este prezentarea mijloacelor legale de combatere a actelor sau faptelor de corupție, atât din perspectiva administrativă, precum şi din persepectivă penală.

Principalii beneficiari ai ghidului sunt funcționarii publici şi contractuali reprezentanți ai instituțiilor de învățământ preuniversitar şi ai autorităților locale, membri în consiliile de administrație ale unităților şcolare din învățământul preuniversitar, personalul din inspectoratele şcolare județene şi Inspectoratul Şcolar al Municipiului Bucureşti şi funcționarii publici din cadrul Ministerului Educației Naționale.

Ca urmare, prin acest ghid se doreşte sprijinirea persoanelor ce activează în sectorul educațional în identificarea şi rezolvarea problemelor pe care le întâmpină în cadrul structurilor sistemului de învățământ.

Ghidul este necesar şi util la nivelul grupului țintă, întrucât are în vedere informarea şi responsabilizarea resursei umane selectate din Ministerul Educației Naționale, inspectorate şcolare şi administrația publică locală cu roluri în domeniul educației în domeniul prevenirii şi

combaterii corupției. De asemenea, cunoaşterea legislației din domeniul educației şi din domeniul anticorupție constituie o condiție *sine qua non* a prevenirii faptelor de corupție.

Pornind de la această necesitate sunt prezentate dispoziții cu caracter general, precum principiile procesului de învățământ, trecându-se apoi la norme juridice aplicabile învățământului preuniversitar.

În continuare sunt analizate cadrul legal general aplicabil sectorului educațional preuniversitar, cadrul legal național anticorupție, infracțiunile de corupție şi mijloacele legale de plângere, avertizorii de integritate, bune practici în domeniul prevenirii corupției.

În cadrul procesului de elaborare a ghidului au fost utilizate informații rezultate din implementarea proiectului *„Prevenirea corupției în educație prin informare, formare, responsabilizare*", materialele de documentare, suporturile de curs elaborate în cadrul proiectuli şi rapoartele rezultate în urma implementării activităților proiectului.

CAPITOLUL 1

ORGANIZAREA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

1.1. Informații generale

Educația este un fenomen socio-uman care asigură transmiterea informațiilor şi a practicilor (abilităților) obținute în decursul evoluției social-istorice, având ca finalitate dezvoltarea tinerei generații, a omului în general, în vederea formării personalității pentru integrarea în activități social-utile.

Specialiştii în domeniul psihopedagogiei apreciază **educația** ca un ansamblu de acțiuni desfăşurate în mod deliberat într-o societate, la un moment dat, în vederea transmiterii şi formării noii generații, a experienței de muncă şi de viață, a cunoştințelor, deprinderilor, comportamentelor şi valorilor acumulate de oameni până la acel moment.

Educația poate fi privită din mai multe perspective:

- educația ca transformare (proces de transformare în sens pozitiv şi pe termen lung a ființei umane în perspectiva unor finalități explicit formulate);
- educația ca acțiune de conducere (dirijarea evoluției individului spre stadiul de persoană formată, autonomă şi responsabilă);
- educația ca acțiune socială (activitatea ce se desfăşoară pe baza unui proiect social care comportă un model de personalitate);
- educația ca inter-relație umană (efort comun şi conştient între cei doi actori – educatorul şi educatul);

- educația ca ansamblu de influențe (acțiuni deliberate sau în afara unor voințe deliberate, sistematice sau neorganizate care într-un fel sau altul contribuie la formarea omului ca om).

Sintetizarea acestor ipostaze ale educației ne permite să evidențiem o serie de caracteristici specifice educației ca fenomen:

- *caracterul intențional* - se desfăşoară conştient, deliberat, ca un scop dinainte stabilit;
- *sistematic şi organizat* - pregătirea omului pentru prezent şi viitor, în raport cu idealul social şi educațional, cu cerințele societății, cu interesele şi aspirațiile celor implicați în procesul educațional;
- *caracterul complex şi permanent* - obiectul educației vizează toate componentele ființei umane.

O dată cu schimbările din societate, educația ca fenomen social îşi schimbă finalitățile, conținutul şi funcțiile. Deşi a evoluat de la o etapă istorică la alta, ea şi-a menținut în timp obiectivul de a transmite de la o generație la alta, în mod selectiv, tezaurul de valori materiale şi spirituale, experiența de muncă şi de viață.

Idealul educativ este o instanță valorică din care cuprinde norme, principii, strategii, scopuri şi obiective ce direcționează procesul de formare a tinerei generații. Aşadar, idealul educativ este un model dinamic în funcție de locul în care are loc educația şi anume:

- determinarea socială (esența şi timpul societății);
- modelul dezvoltării ideale a personalității;
- valorile fundamentale ale lumii contemporane (democrația, umanismul, civismul, toleranța, respectarea drepturilor omului etc.);

- tradițiile culturale, valorile naționale întemeiate istoric.

Scopul educației este o ipostază a finalității educației care realizează acordul între idealul educativ şi obiectivele sale. Dacă idealul educativ este general şi unitar, scopurile ce-l detaliază sunt multiple, datorită diversității situațiilor educative. Din scopurile educației se deduc obiectivele educaționale. Toți părinții, indiferent de statut, îşi doresc pentru copii lor o educație cât mai solidă, un ideal educativ.

Şcoala trebuie să îşi mențină şi să îşi dezvolte rolul de model pentru fiecare cetățean putând influența scara de valori a membrilor societății. Din acest motiv **menținerea unui nivel de integritate superior la nivelul sistemului educațional trebuie să reprezinte un obiectiv pentru toți factorii implicați în procesul educațional**. Educația reprezintă fundamentul unei societăți sănătoase, un drept al omului conform Declarației Universale[2] a Drepturilor Omului şi o garanție constituțională în majoritatea țărilor, iar nivelul integrității la nivelul sistemului educațional are impact direct şi indirect asupra nivelului de integritate al societății în ansamblu.

Pe de altă parte, în realitate, procesul educativ poate fi afectat de unele deficiențe la nivel calitativ şi de acces inegal: clase supraglomerate, şcoli cu clădiri insuficient întreținute, lipsa infrastructurii, lipsa materialelor, condiții de muncă precare, precum şi nivel scăzut al salarizării cadrelor didactice.

În acelaşi timp, accesul la un sistem de învățământ poate depinde în unele situații mai mult de nivelul veniturilor şi/sau de statutul părinților decât de efortul şi meritul elevului. Din păcate, un astfel de mediu tinde să favorizeze apariția fenomenului de corupție.

[2] Declara ia Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 septembrie 1948, art.26.

Profesorii predau (sau reuşesc să predea) în timpul orelor doar o parte din programa şcolară, punând astfel presiune pe elevi şi părinți în egală măsură, aceştia din urmă fiind nevoiți să apeleze la meditații particulare. Aceste meditații presupun costuri suplimentare pentru părinți şi relevă într-o anumită măsură succesul limitat al pregătirii educative de la clasă. În plus, pot exista situații de condiționare/determinare a elevilor sau părinților de către anumiți profesori de a apela la meditații particulare cu elevii de la clasă. În timp ce o mare parte a profesorilor au un comportament integru, unele cadre didactice pot recurge la acest gen de condiționare a elevului/parintelui. Acest fenomen se încadrează în categoria faptelor de corupție, fiind în acelaşi timp contrar normelor de integritate asociate profesiei de dascăl.

1.2. Învățământul obligatoriu

Studierea reprezentanților educației şi a relațiilor dintre ei este de o mare importanță teoretică şi practică. Putem distinge:

1. Sistemul educativ social cu numeroasele lui subsisteme: familia, biserica, armata, instituțiile cultural ştiințifice, mass-media, partidele politice şi societatea civilă, cluburile, palatele şi casele de copii şi tineret etc.
2. Sistemul de învățământ cu numeroasele sale instituții: grădinița, învățământul primar, învățământul gimnazial, învățământul liceal, învățământul profesional, învățământul post-liceal, învățământul superior şi învățământul postuniversitar.

Între reprezentanții acestor sisteme şi subsisteme pot exista *relații formale* şi *relații informale*. Relațiile formale sunt relații instituționalizate, codificate în norme specifice de funcționare (spre exemplu, Legea Educației Naționale). Relațiile informale privesc cooperarea

după împrejurări şi scopuri comune, de moment, între diverşi agenți ai educației, ele nefiind codificate în norme controlabile.

Ca durată, astăzi, educația se confundă cu însăşi durata vieții care nu trebuie limitată în timp (vârsta şcolară) şi închisă în spațiu (clădiri de învățământ). Totodată, educația se constituie ca un sistem de mijloace, metode şi tehnici, menite să ajute omul şi colectivitatea la realizarea unui proces de adaptare socială, profesională şi culturală.

Potrivit dispozițiilor din Legea 1/2011 actualizată, învățământul general obligatoriu din România este cel de 10 clase şi cuprinde invățământul primar şi cel gimnazial. Învățământul liceal va deveni obligatoriu până cel mai târziu în anul 2020.

Învățământul primar are o durată de 5 ani şi este format din clasa pregătitoare şi clasele I-IV. *Învțamântul secundar* cuprinde *învățământul gimnazial* şi *învățământul liceal*, durata învățământului gimnazial fiind de 5 ani, acesta fiind format din clasele V-IX.

Prin instituirea invățământului gimnazial de 5 clase s-a urmărit asigurarea unui parcurs educațional continuu, în aceeaşi unitate de învățământ şi care permite încheierea învățământului obligatoriu odată cu încheierea gimnaziului.

Absolvenții învățământului gimnazial care nu optează pentru continuarea studiilor au posibilitatea de a finaliza până la vârsta de 18 ani un program de pregătire profesională care le va permite dobândirea unei calificări corespunzătoare cadrului național al calificărilor.

Durata învățământului liceal cuprinde clasele de liceu X-XII/XIII, cu următoarele filiere: teoretică, vocațională şi tehnologică.

1.3. Clasificări conceptuale ale sistemului de educație

Realizarea idealului educativ stă la baza unui sistem educativ care include următoarele componente ale educației: intelectuală, profesională, moral-civică, juridică, estetică, fizică şi altele.

1. *Educația intelectuală* acționează pentru modelarea personalității la cele mai mici vârste şi continuă pe toată durata vieții prin realizarea următoarelor obiective:
   - dobândirea de cunoştințe generale;
   - dezvoltarea capacității de cunoaştere;
   - formarea abilităților, a concepției de lume şi viață;
   - formarea convingerilor şi sentimentelor intelectuale;
   - formarea capacităților de autoinstrucție şi autocontrol.

2. *Educația profesională* are ca ideal pregătirea tinerei generații pentru o meserie sau profesie. Educația profesională are ca obiective:
   - dobândirea cunoştințelor profesionale de specialitate;
   - formarea şi dezvoltarea unor abilități practice de specialitate;
   - formarea şi dezvoltarea capacităților şi aptitudinilor profesionale;
   - educarea spiritului de etică (deontologie) profesională;
   - educația managerială – formarea capacității de a conduce, capacitatea de a lucra cu oamenii şi de a rezolva problemele în mod etic şi eficient;
   - însuşirea limbajului informațional corespunzător activității profesionale.

3. *Educația moral-civică* şi pentru democrație este o componentă a educației care are ca ideal formarea profilului moral al personalității şi al comportamentului socio-moral al omului. Educația moral-civică are ca obiective:

- formarea conştiinței şi dobândirea de cunoştințe morale;
- formarea de convingeri morale;
- formarea conduitei şi a trăsăturilor de voință şi caracter.

4. *Educația juridică* reprezintă o necesitate pentru orice viitor cetățean. Obiectivele educației juridice:

- cunoaşterea legilor;
- formarea gândirii şi a conştiinței juridice;
- formarea de convingeri şi atitudini juridice;
- formarea unei conduite care să asigure respectarea legilor societății democratice şi statului de drept.

5. *Educația religioasă* este o latură a educației care se realizează prin următoarele obiective principale:

- formarea conştiinței religioase specifice fiecărui cult;
- formarea convingerilor, sentimentelor şi atitudinilor religioase în concordanță cu conştiința religioasă a fiecărui cult;
- formarea priceperilor, deprinderilor şi obişnuințelor, corespunzătoare cerințelor fiecărui cult.

6. *Educația fizică* este o componentă importantă a formării personalității, care urmăreşte să asigure dezvoltarea armonioasă şi sănătoasă a organismului. Educația fizică are drept obiective:

- întărirea sănătății şi călirea organismului;
- formarea şi dezvoltarea deprinderilor motrice de bază şi a calităților fizice ale mişcărilor necesare în viață şi în practicarea sporturilor;

- formarea şi dezvoltarea principalelor calități morale de voință şi de caracter;
- formarea şi dezvoltarea unei concepții igienice şi a unui comportament igienic.

7. *Educația familială* - în sens cronologic, mediul familial este întâiul mediu psiho-uman şi cultural care elaborează organizarea comportamentului copilului.

Caracteristici ale educației familiale:

- poziția privilegiată a părinților față de copii;
- dependența copilului față de adult.

Există două dimensiuni aferente angajării educative a familiei: de protecție şi susținere a copilului, datorate imaturității dezvoltării psiho-culturale şi sociale a acestuia şi altul al răspunderii şi competenței părinților în acțiunile de inițiere a copilului şi adolescentului în aspectele cele mai diverse ale existenței şi ale vieții de familie.

În această evoluție sunt vizate caracteristicile mediului familial şi anume:

- variabilele de ordin material şi profesional (particularitățile locuinței, nivelul economic de viață al familiei, profesia părinților şi nivelul cultural al acestora) - acestea influențează deprinderile de comportament ale copilului şi adolescentului, optica asupra vieții, natura relațiilor din afara familiei, preferințele culturale şi îndemnurile intelectuale etc.;
- compoziția familiei (alcătuită din părinți, numărul copiilor, sexul şi distanța între vârste ale copiilor, rangurile în relațiile de frăție, alte persoane ale familiei) - acestea definesc inter-relațiile membrilor de familie şi relațiile copilului şi adolescentului cu fiecare dintre aceştia, ce au rolul de a nuanța şi orienta experiența lor de viață;

- identitatea părinților şi relațiile dintre ei (din punct de vedere al aparenței lor social-culturale, al modului lor de a privi relațiile umane, în special relația afectivă dintre ei) - aceste relații determină climatul psihologic în care copilul se dezvoltă;
- atitudinea părinților față de copil şi față de educație (în sensul coincidenței atitudinii părinților şi al valorilor pe care ei îl folosesc în organizarea şi stimularea comportamentului copilului). Dezvoltarea responsabilităților părinților pentru viața familială şi pentru sănătatea mentală şi morală a copiilor lor este de maximă importanță.

CAPITOLUL 2

DEFINIȚIA CORUPȚIEI

2.1. Ce este corupția?

Corupția este una din cele mai mari provocări ale epocii noastre, o provocare ce trebuie şi poate fi înfruntată. De-a lungul timpului corupția a cunoscut mai multe definiții. Astfel,după Gardiner (2004) corupția presupune o lezare a interesului public şi o încălcare a legislației în vigoare.

În spațiul public, prin corupție se înțelege, de cele mai multe ori, orice abatere de la moralitate, de la cinste şi de la datorie, care aduce atingere interesului unei persoane sau interesului public, în favoarea interesului unei alte entități bine determinate, de regulă privată. În practică, opinia publică poate da corupției definiții ce exced cadrul legal.

Transparency International a definit corupția ca fiind folosirea abuzivă a puterii încredințate, fie în sectorul public, fie în cel privat, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup. Astfel, orice act al unei instituții sau autorități care are drept consecință provocarea unei daune interesului public, în scopul de a promova un interes/profit personal sau de grup poate fi calificat drept „corupt”.

Această definiție a fost preluată ulerior de Organizația Națiunilor Unite în Convenția Împotriva Corupției adoptată la New York pe 31 octombrie 2003 şi ratificată de România prin Legea nr. nr. 365/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 903 din 05/10/2004.

Convenția Penală a Consiliului Europei privind Corupția, semnată de România la data de 27 ianuarie 1999, defineşte corupția în cele două modalități de săvârşire, ***activă*** şi ***pasivă***.

***Corupția activă**: „promisiunea, oferirea sau darea, cu intenție, de către orice persoană, direct sau indirect, a oricărui folos necuvenit, către un funcționar public, pentru sine ori pentru altul, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale".*

***Corupția pasivă**: „solicitarea ori primirea, cu intenție, de către un funcționar public, direct sau indirect, a unui folos necuvenit, pentru sine ori pentru altul, sau acceptarea unei oferte sau promisiuni a unui astfel de folos, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale".*

Potrivit convenției, aceste fapte constituie corupție dacă sunt săvârşite de funcționari publici naționali, funcționari publici străini, parlamentari naționali, străini şi ai adunărilor parlamentare internaționale, funcționari internaționali, precum şi de persoane care reprezintă organizații internaționale.

La nivel comunitar, Comisia, prin Comunicarea (2003) 317 către Consiliu, Parlamentul European şi Comitetul Economic şi Social, a adoptat definiția corupției folosită de programul Global Împotriva Corupției al Organizației Națiunilor Unite, potrivit căreia **corupția reprezintă abuzul de putere pentru obținerea unor beneficii private**.

Definirea corupției adoptată la nivel comunitar este reflectată în legislația românească într-un sens mai restrâns, fiind incluse sub titulatura de fapte de corupție infracțiunile clasice de dare şi luare de mită, trafic de influență, primire de foloase necuvenite, abuzul în serviciu, dacă este cauza obținerii unor beneficii pentru sine sau pentru altul şi infracțiunile asimilare.

În cadrul Strategiei Națională Anticorupție 2012 – 2015[3] la nivelul percepției publice, corupția continuă să fie identificată ca o piedică în prestarea serviciilor publice de calitate la

[3] SNA 2012-2015 http://www.mai.gov.ro/Documente/Strategii/HG_nr_215-2012.pdf, pag 4

nivel central şi local, ca un fenomen ce subminează administrarea eficientă a fondurilor publice şi obstrucționează înfăptuirea justiției, afectând totodată mediul de afaceri.

2.2. Definiția corupției utilizată în acest ghid

Corupția reprezintă un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale, realizate de indivizi care exercită un rol public şi care abuzează de puterea publică pe care o exercită pentru a-şi promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine sau pentru altul beneficii materiale sau financiare.

Cu alte cuvinte, putem considera o acțiune a unui funcționar din sistemul educațional ca fiind coruptă în situația în care funcționarul abuzează de puterea publică pe care o exercită pentru a-şi promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine sau pentru altul beneficii materiale sau financiare.

Diagnosticarea corectă a cauzelor şi a logicii din spatele corupției joacă un rol important în prevenirea reală, efectivă a acesteia şi în diminuarea vizibilă a acestui flagel acolo unde este deja instalat la nivel general şi la nivelul sectorului educațional în mod special.

Potrivit experților finlandezi în corupție Huberts, Lasthuizen în (Quah 1999; Maor 2004; Schwartz 2003) şi Peeters (2006: pag.290), cercetătorii nu vor reuşi niciodată să facă public fenomenul de corupție din societate, la adevărata amploare a acestuia. Aceştia compară fenomenul corupției cu un iceberg, din care numai vârful poate fi observat şi numai faptele explicite de corupție pot fi vizibile şi analizabile.

Cu toate acestea, corupția nu este motivului tuturor neregulilor. Ceea ce pare a fi corupție poate fi, de fapt, în multe situații incompetență a actorilor cheie şi/sau neconcordanță în infrastructura sub care se lucrează. Corupția este o tranzacție ascunsă în care părțile

implicate păstrează secretul. Practicile cele mai des întâlnite (de exemplu, favorurile materiale pentru atribuirea unor contracte de la stat) sunt uneori „invizibile", în timp ce practicile cele mai vizibile (spre exemplu meditațiile cu elevii de la clasă) au tendința de a fi cele mai tolerate.

În cazul sistemului educațional din țara noastră, legislația prevede mecanismele şi instrumentele care să asigure punerea în aplicare corespunzătoare a normelor legale menite să lupte împotriva fenomenului corupției. În acelaşi timp, instituțiile de învățământ au menirea de a pregăti o societate corectă, tolerantă şi pe principii de egalitate, însă prezența corupției diminuează acest rol al educației, afectând în mod direct coeziunea socială[4].

2.3. Cauzele corupției

În domeniul educației au fost identificați, o serie de **factori de risc la corupție,** dintre care amintim:

- ✓ instabilitatea legislativă;
- ✓ salarizarea inadecvată;
- ✓ un sistem deficitar de selecție, evaluare şi promovare a personalului;
- ✓ insuficiența controlului administrativ;
- ✓ insuficiența canalelor de informare continuă şi eficientă;
- ✓ insuficiența campaniilor de prevenție, informare şi conştientizare;
- ✓ insuficienta dezvoltare a unor proceduri obiective şi transparente pentru evaluarea activității elevilor (testele naționale).

[4] *S.P. Heyneman, Defining the influence of education on social cohesion, "International Journal of Educational Policy, Research and Practice", Vol.3, p.73-97, 2002*

Probleme identificate:

- ✓ comunicare ineficientă atât la nivelul unităților de învățământ, cu beneficiarii serviciilor educaționale precum şi între structurile reprezentative ale elevilor, profesorilor şi părinților şi autoritățile locale;
- ✓ un proces de selecție, evaluare şi promovare viciat (evaluarea diferențiată a resurselor umane în învățământul preuniversitar – accentul pe decalajul rural-urban, în învățământul superior - sistemul de evaluare şi promovare lipsit de transparență);
- ✓ proceduri şi formalități administrative greoaie (procesele de achiziție publică);
- ✓ necunoaşterea sau interpretarea eronată a prevederilor legale;
- ✓ instruire insuficientă pe problematicile specifice anticorupției.

2.4. Nivelele şi amploarea corupției

Corupția în educație se poate manifesta disctinct la trei nivele:

1. ***La nivel politic, prin:***
   - Alocarea netransparentă a resurselor;
   - Utilizarea ilicită a fondurilor ilicite în activități politice;
   - Transparență insuficientă şi acces „limitat" la informații de interes public;
   - Numirea în funcții cheie raportat la o apartenență politică sau alta;
   - Voință politică insuficientă în adoptarea unor măsuri de prevenire şi/sau control.

2. ***La nivel administrativ (aparat central şi local/regional), prin:***
   - Deturnare de fonduri;

- Disoluția responsabilității de prevenire, dar şi de control a fenomenului de corupție;

3. ***La nivel de şcoală/clasă, prin:***

- Fonduri redirecționate înainte de a ajunge la şcoli;
- Procesul de selecție, recrutare şi promovare a personalului didactic viciat;
- Mită plătită pentru a asigura accesul copiilor la o anumită şcoală, pentru note bune şi/sau pentru absolvire/examene naționale.

Una dintre cele mai răspândite forme ale corupției, inclusiv în instituțiile de învățământ, este mita. Există diferite metode/căi prin care poate fi oferită/obținută mita în cadrul sistemului de învățământ. Cadrele didactice care au fost admise pe criterii obscure sunt cele mai vulnerabile la corupție.

Cauzele principale ale apariției fenomenului corupției sunt strâns legate de natura umană şi fragilitatea sistemului instituțional. Spre exemplu, funcționarii publici pot fi demoralizați de salariile scăzute, de maniera în care sunt portretizați în mass-media, dar şi la nivelul relațiilor interumane, de modelele de promovare care nu se axează pe calitatea muncii prestate, ci pe relațiile de influență şi consens ilegal şi imoral.

Corupția poate fi, de asemenea, încurajată şi menținută de o serie de factori sociali şi economici, precum **economia slab dezvoltată şi nivelul scăzut al salarizării, şomajul, slaba administrare a bugetului de stat, lipsa abilităților de conducere şi de administrare a unor persoane.** Acest tip de analiză poate fi utilizată pentru a grupa cauzele corupției:

1. ***Factori economici:***
   - Salarii scăzute
   - Economia slab dezvoltată

- Şomajul
- Management defectuos
- Resurse umane insuficiente
- Un proces deficitar de selecție, evaluare şi promovare a personalului;
- Insuficiența controalelor interne (audit, corp de control).

2. ***Factori sociali:***
   - Discriminare, infracționalitate, sărăcie, conflicte sociale;
   - Practicile de a oferi cadouri simbolice (1 Martie, 8 Martie) care pot constitui gesturi firești, de recunoştință, dar care pot în anumite cazuri să exceadă nivelul cadourilor „simbolice".

3. ***Factori administrativi:***
   - Nerespectarea normelor de etică profesională;
   - Insuficientă consultare în procesul de luare a deciziilor;
   - Transparență insuficientă în alocarea şi gestionarea fondurilor;
   - Mecanisme de cooperare şi comunicare insufciente sau ineficiente la nivel local şi național;
   - Insuficientă motivare a personalului;
   - Transparența insuficientă în procedurile de selecție, evaluare şi promovare a personalului;
   - Control insuficient/ineficient asupra modului de asigurarea a transparenței în procesul educațional;
   - Campanii de prevenție, informare şi conştientizare insuficiente;

- Insuficiența sau ineficiența unor proceduri obiective şi transparente pentru evaluarea activității elevilor.

4. ***Alți factori:***
   - Lipsa de comunicare între profesori, elevi şi părinți (interacțiune subiectivă, disponibilitate scăzută a profesorilor către comunicarea deschisă în clasă şi în afara clasei (activități curriculare şi extra-curriculare), metode neatractive de predare, descurajarea inițiativelor elevilor);
   - Stiluri excesiv de autoritare de predare ale profesorilor, sancțiuni nejustificate;
   - Curricula supra-încărcată (imposibilitatea atingerii nivelului de cunoştințe aşteptat de către o ma majoritate a elevilor);
   - Absența infrastructurii şcolare.

Corupția în sistemul de învățământ are consecințele grave pe termen lung pentru societate în ansamblu. Corupția în educație scade calitatea, abilitățile şi competitivitatea pe piața forței de muncă.

Şcoala nu se află printre pilonii de integritate identificați de Transparency International. Totuşi, este de la sine înțeles că şcoala ar trebui să reprezinte un pilon fundamental întrucât: infrastructura şcolilor este asigurată de instituțiile administrației publice; administrarea şcolii nu se poate face fără implicarea societății civile şi a presei; toți beneficiarii sistemului educațional se regăsesc apoi în funcții de care depinde buna funcționare a oricăruia dintre ceilalți piloni (legislativ, executiv, justiție, societate civilă, mass-media).

CAPITOLUL 3

DESCRIEREA CADRULUI LEGAL GENERAL ANTICORUPȚIE ŞI A CELUI APLICABIL SECTORULUI EDUCAȚIEI

3.1. Legislație în domeniul educației. Legislație în domeniul anticorupție.

Pentru organizarea, administrarea şi funcționarea educației în România, cadrul legal general este stabilit prin Constituție, Legea Educației Naționale şi Ordonanțe de Guvern. Procedurile şi regulamentele specifice sunt stabilite prin Hotărâri ale Guvernului şi Ordine ale Ministrului Educației Naționale.

Implementarea legislației, administrarea şi conducerea generală a sistemului educațional şi de formare profesională sunt asigurate la nivel național de Ministerul Educației Naționale. În exercitarea atribuțiilor sale specifice, MEN cooperează la nivel central cu alte ministere şi structuri instituționale subordonate Guvernului.

Instituțiile din învățământul preuniversitar de stat (preşcolar, primar, secundar şi postsecundar non-terțiar) sunt subordonate Ministerului Educației Naționale prin inspectoratele şcolare județene. Acestea asigură respectarea legislației şi evaluarea sistemului şi procesului educațional, precum şi implementarea la nivelul județului a politicilor educaționale stabilite la nivel central.

Subiectul acestui capitol îl reprezintă reglementările legale anticorupție din România aplicabile în sectorul educației. Acest ghid este necesar şi oportun deoarece se adresează unui fenomen care ia amploare vizibilă în societatea românescă contemporană, este vazută ca principala amenințare pentru guvernarea deschisă şi transparentă, dezvoltarea durabilă, de procesul democratic şi mediul socio-economic.

Legea Educației Naționale (Legea nr.1/2011 publicată in M.O.F. al României nr.18 din 10 ianuarie 2011) constituie cadrul general în domeniul educației. Aceasta se completează cu dispoziții prevăzute în Curriculum-ul Național şi Ordine ale Ministrului Educației Naționale. Legea nr.1/2011 a fost elaborată in sensul creării unei compatibilități între aceasta şi legislația europeană, mai exact cu Directiva nr.89/48/CEE privind sistemul general de recunoaştere a diplomelor din învățământul superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de 3 ani, Directiva 92/51/CEE privind cel de-al doilea sistem general de recunoaştere a formării profesionale, de completare a Directivei nr.89/48/CEE, Directiva 2005/36/CE privind recunoaşterea calificărilor profesionale, precum şi cu Protocolul de extindere la România şi Bulgaria a Acordului privind libera circulaşie a persoanelor dintre Uniunea Europeană şi Confederația Elvețiană, protocol care a intrat în vigoare la data de 01 iunie 2009.

Legea Educației Naționale are ca scop promovarea invățământului centrat pe valori, creativitate, capacitate cognitivă şi volitivă, capacitate acțională, deziderate care necesită a fi respectate de întreg procesul educațional. Aceste valori trebuie avute în vedere la toate nivelele de organizare şi funcționare a sistemului de învățământ preuniversitar şi în toate formele de predare.

Atât învățământul preuniversitar cât şi cel superior au ca fundament o serie de principii:

- principiul echității
- principiul calității
- principiul relevanței
- principiul eficienței
- principiul descentralizării
- principiul răspunderii publice

- principiul garantării identității culturale a tuturor cetățenilor români şi dialogului intercultural
- principiul asumării, promovării şi păstrării identității naționale şi ale valorilor culturale ale poporului român
- principiul recunoașterii şi garantării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase
- principiul asigurării egalității de şanse
- principiul transparenței
- principiul libertății de gândire şi al independenței față de ideologii, dogme religioase şi doctrine politice
- principiul incluziunii sociale
- principiul centrării educației pe beneficiarii acesteia
- principiul organizării învățământului confesional potrivit cerințelor specifice fiecărui cult recunoscut
- principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ.

Cadrul legislativ specific referitor la învățământul primar, într-o descriere succintă, ar include:

- Hotărârea Guvernului nr. 859/1995 privind acordarea de burse şi alte facilități financiare şi materiale pentru copii, elevii, studenții şi cursanții din învățământul de stat;

- Ordinul ministrului sănătății şi familiei nr. 1955/1995 pentru aprobarea Normelor de igienă privind unitățile pentru ocrotirea, educarea şi instruirea copiilor şi tinerilor;
- Hotărârea Guvernului nr. 445/1997 privind stabilirea Criteriilor generale de acordare a burselor şi a altor forme de sprijin material pentru elevii, studenții şi cursanții din învățământul de stat, cursuri de zi;
- Legea nr. 109/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 103/1998 privind modificarea structurii normei didactice în învățământul preuniversitar;
- Legea nr. 196/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 87/1998 privind înființarea Comisiei de Evaluare şi Acreditare a Învățământului Preuniversitar;
- Hotărârea Guvernului nr. 231/2007 privind înființarea, organizarea şi funcționarea Centrului Național pentru Curriculum şi Evaluare în Învățământul Preuniversitar;
- Legea nr. 719/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 138/2000 privind măsuri de susținere a învățământului privat;
- Legea nr. 116/2002 privind prevenirea şi combaterea marginalizării sociale.

Cadrul organizatoric specific pentru întreaga activitate a unităților de învățîmânt preuniversitar este stabilit prin Regulamanetul de Organizare şi Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar (Ordinul ministrului educației nr. 4925/2005).

La acestea se adaugă cadrul legislativ existent în domeniul anticorupție:

- *Legislație anticorupție romanească:*
  - Legea nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea şi funcționarea Agenției Naționale de Integritate
  - Ordonanța de Urgență nr. 49/2007 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea şi funcționarea Agenției Naționale de Integritate
- *Măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice şi sancționarea corupției:*
  - Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancționarea corupției
- *Prevenirea, descoperirea şi sancționarea faptelor de corupție:*
  - Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancționarea faptelor de corupție
- *Protecția avertizorilor de integritate:*
  - Legea nr. 571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice şi din alte unități care semnalează încălcări ale legii
- *Legislație privind transparența în administrația publică:*
  - Constituția României (Articolul 31 - Dreptul la informatie)
  - Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public
  - Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică.

CAPITOLUL 4

MIJLOACE LEGALE DE PLÂNGERE

Cadrul legislativ anticorupție din România este apreciat constant în cadrul rapoartelor MCV şi a rapoartelor de evaluare GRECO (Grupul de state împotriva corupției – Consiliul Europei) ca fiind unul dezvoltat.

Ca o consecință, prezentul ghid pune accent pe implementarea şi asigurarea stabilității, predictibilității şi coerenței legislației şi a cadrului institutional anticorupție.

Asigurarea integrității profesionale în România, din punctul de vedere al reglementărilor juridice, se poate realizat prin mijloace administrative şi prin mijloace penale.

4.1. Mijloace administrative

În ceea ce priveşte ***mijloacele administrative***, există reglementări care să asigure un anumit grad de disciplinare a comportamentului personalului care activează în sectorul public şi a celui din sectorul educațional, între care:

- Legea 1/2011 privind educația națională

- Legea nr. 7 privind Codul de conduită a funcționarilor publici

- Legea nr.477/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile şi instituțiile publice

- Legea nr. 571 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice şi din alte unități care semnalează încălcări ale legii

- Legea nr. 50/2007 pentru modificarea şi completarea legii nr. 7/2004 privind codul de conduită a funcționarilor publici (consilierul de etică);

- Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public;

- Legea nr. 52/2003 cu privire la transparența decizională;

- Legea nr. 161/2003 privind conflictul de interese.

4.1.1. Plângeri împotriva personalului didactic

Răspunderea disciplinară şi patrimonială a personalului didactic din învățământul preuniversitar este reglementată în Statul personalului didactic, astfel cum a fost reglementat prin Legea 1/2011 privind educația națională, în art. 280 şi următoarele din Lege. Potrivit acestui articol, personalul de conducere şi îndrumare din învățământul preuniversitar răspunde disciplinar pentru încălcarea cu vinovăție a îndatoririlor stabilite în contractul individual de muncă, precum şi pentru încălcarea normelor comportamentale ce aduce prejudicii prestigiului unității sau instituției de învățământ în cauză.

Cu privire la persoanele care pot sesiza săvârşirea abaterii, alin. (2) al art. 280 din Legea 1/2011, cu modificările şi completările ulterioare, prevede faptul că orice persoană poate sesiza unitatea de învățământ cu privire la săvârşirea unei fapte care poate constitui abatere disciplinară. Persoana care face sesizarea trebuie să o depună în scris la registratura unității sau instituției de învățământ.

Sancțiunile disciplinare ce pot fi aplicate persoanelor care ocupă funcții de conducere, respectiv acelora care ocupă funcții de îndrumare sunt următoarele:

- observația scrisă,
- avertismentul,
- diminuarea salariului de bază cu indemnizația de conducere sau, după caz, de îndrumare, cu până la 15% pe o perioadă cuprinsă între o lună şi 6 luni,
- destituirea din funcția de conducere sau de îndrumare, după caz
- desfacerea contractului individual de muncă.

În vederea cercetării abaterilor, se constituie comisii de cercetare disciplinară. Pentru cercetarea abaterilor disciplinare care sunt prezumate a fi săvârşite de către personalul cu funcții de conducere din cadrul unităților de învățământ preuniversitar, comisia de cercetare disciplinară va fi constituită din 3-5 membri. Din comisie vor face parte: un reprezentant al salariaților, un inspector din cadrul inspectoratului şcolar județean, alți membri ce vor avea în mod obligatoriu o funcție cel puțin egală cu a persoanei care este prezumată a fi săvârşit abaterea disciplinară respectivă.

În cazul abaterilor săvârşite de personalul de îndrumare din cadrul Ministerului Educației Naționale, din comisie vor face parte 3-5 membri: un reprezentant al organizației sindicale din care face parte persoana cercetată disciplinar sau un reprezentant al salariaților, alți membri cu funcții cel puțin egale cu a persoanei anchetate disciplinar.

În cazul personalului de conducere al inspectoratelor şcolare județene sau al municipiului Bucureşti, din comisie vor face parte: un reprezentant al salariaților, alți membri care dețin cel puțin aceeaşi funcție cu persoana cercetată disciplinar.

Comisia disciplinară pentru cercetarea abaterilor săvârşite de personalul de conducere al unităților de învățământ preuniversitar va fi numită de Consiliul de administrație al unității

de învățământ în cazul cercetării abaterilor săvârşite de personalul de conducere al unității de învățământ, în timp ce pentru anchetarea abaterilor săvârşite de persoanele care ocupă funcții de îndrumare în cadrul Ministerului Educației Naționale, precum şi pentru personalul de conducere din inspectoratele județene sau al municipiului Bucureşti, comisia va fi numită de ministrul Educației.

În cadrul procedurii cercetării disciplinare sunt stabilite faptele săvârşite, urmările acestora, împrejurările în care fapta a fost săvârşită, precum şi dacă fapta a fost sau nu săvârşită cu vinovăție. Persoana cercetată disciplinar va fi în mod obligatoriu înştiințată referitor la efectuarea cercetării disciplinare şi va fi chemată la audiere cu cel puțin 48 ore înainte de data şi ora stabilite. În cazul în care persoana cercetată disciplinar refuză să se prezinte la audiere şi/sau refuză oferirea de declarații scrise, aceste situații vor fi consemnate prin proces-verbal, iar cercetarea va continua.

Cercetarea disciplinară şi comunicarea deciziei Comisiei de disciplină se efectuează în termen de maximum 30 de zile de la data constatării faptei. În cazul în care se costată că fapta nu există, persoanei nevinovate i se comunică în scris concluzia Comisiei.

Persoanele sancționate disciplinar care au funcții de conducere, respectiv de îndrumare, au posibilitatea şi dreptul de a contesta decizia Comisiei de disciplină în termen de 15 zile de la comunicare la Colegiul central de disciplină al Ministerului Educației Naționale.

În ceea ce priveşte răspunderea patrimonială, Legea nr. 1/2011 prevede faptul că aceasta se stabileşte în conformitate cu legislația muncii.

Consiliul de administrație al unității de învățământ

Potrivit art. 29 din Regulamentul de organizare şi funcționare a unităților de învățământ preuniversitar – Consiliul de administrație are ca atribuție sancționarea abaterilor disciplinare, etice sau profesionale ale cadrelor didactice, conform legii.

Art. 281 din Legea Educației Naționale prevede: pentru personalul didactic din unitățile de învățământ preuniversitar, propunerea de sancționare se face de către director sau de cel puțin 2/3 din numărul total al membrilor consiliului de administrație. Sancțiunile aprobate de consiliul de administrație sunt puse în aplicare şi comunicate prin decizie a directorului unității de învățământ preuniversitar.

Alin. (2) al aceluiaşi articol prevede că pentru personalul de conducere al unității de învățământ preuniversitar, propunerea de sancționare se face de către consiliul de administrație al unității de învățământ preuniversitar şi se comunică prin decizie a inspectorului şcolar general.

Pentru personalul de conducere din inspectoratele şcolare şi casele corpului didactic, propunerea de sancționare se face de ministrul educației naționale şi se comunică prin ordin.

Pentru personalul de îndrumare şi control din Ministerul Educației Naționale, propunerea de sancționare se face, după caz, de ministrul educației, respectiv de secretarul de stat sau de şeful ierarhic al persoanei în cauză şi se comunică prin ordin.

4.1.2. Plângeri împotriva funcționarilor publici

În cazul funcționarilor publici, plângerile îndreptate împotriva acestora trebuie adresate comisiei de disciplină care funcționează în entitatea publică în care acesta îşi desfăşoară activitatea.

Statutul funcționarilor publici prevede că pentru fiecare autoritate şi instituție a administrației publice centrale sau locale trebuie să existe o comisie de disciplină pentru cercetarea plângerilor referitoare la funcționarii publici.

- Atribuțiile comisiei de disciplină:
  a) cercetează abaterile disciplinare pentru care a fost sesizată;
  b) stabileşte persoanele care urmează să fie audiate;
  c) audiază funcționarul public a cărui faptă constituie obiectul sesizării, persoana care a formulat plângerea precum şi orice alte persoane este necesar;
  d) poate cerceta orice acte sunt necesare pentru soluționarea sesizării;
  e) propune sancțiunea disciplinară aplicabilă funcționarului public;
  f) întocmeşte raportul cu rezultatele cercetării disciplinare;
  g) transmite organelor de cercetare penală cazurile care depăşesc sfera răspunderii disciplinare şi intră în sfera acțiunilor penale sau de corupție.

- Faptele ce constituie abateri disciplinare:
  a) comportarea abuzivă în raporturile cu cetățenii sau colegii;
  b) nerespectarea ordinelor superiorilor ierarhici;
  c) întârzierea în efectuarea lucrărilor de serviciu;
  d) nerespectarea obligației de confidențialitate față de informațiile de

serviciu sau față de informațiile primate din dosarele reclamanților;

e) injurii şi comportament agresiv fata de cetățeni;

f) orice alte fapte care aduc atingere statutului de funcționar public, ori intereselor şi drepturilor cetățenilor.

- Sesizarea comisiei de disciplină:

Sesizarea comisiei de disciplină se poate face de către orice persoană care a fost vătămată de fapta funcționarului public. Sesizarea se depune la sediul autorității sau instituției publice sau se transmite prin poştă în atenția Comisiei de disciplină şi nu a conducătorului instituției publice.

Sesizarea comisiei de disciplină se face de către persoana lezată în termen de maxim 15 zile de la data luării la cunoştință de fapta funcționarului public care constituie abatere disciplinară.

Funcționarului public, a cărui faptă constituie obiectul sesizării, i se comunică, sub sancțiunea nulității, o copie de pe sesizarea îndreptată împotriva sa.

Pentru a asigura protecția persoanei care face sesizarea, reglementările în vigoare prevăd obligația comisiei de disciplină de a păstra confidențialitatea numelui şi a adresei acestuia până la data începerii cercetării faptei funcționarului public, atunci când apreciază că funcționarul ar putea influența sau exercita presiuni asupra semnatarului sesizării.

În completarea acestor reglementări, art. 7, alin (2) din Legea nr. 571/2004, stabileşte aceiaşi regulă pentru toate situațiile în care cel reclamat prin avertizarea în interes public este şef ierarhic, direct sau indirect, ori are atribuții de control, inspecție şi evaluare a avertizorului, aceeasta fiind aplicabilă pe toată durata cercetării desfăşurate de comisia de disciplină, precum şi ulterior.

Dacă avertizarea în interes public se referă la infracțiuni de corupție, infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiuni în legătură directă cu infracțiuni de corupție, infracțiuni de fals şi infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul, şi infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene , se vor aplica din oficiu prevederile art. 12 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor.

- Desfăşurarea cercetării disciplinare

Preşedintele Comisiei de disciplină va fixa termenul pentru prima şedintă şi va cita pe funcționarul public învinuit, persoanele indicate în sesizare precum şi pe persoana care a făcut sesizarea. Citarea se face cu cel puțin 3 zile calendaristice înainte de termenul de înfățişare prin prin scrisore recomandată sau prin înştiințare scrisă luată la cunoştință prin semnătură şi este obligatorie pentru fiecare termen de şedință al comisiei.

Funcționarul public primeşte o copie a sesizării formulate împotriva sa şi participă personal la toate şedințele comisiei de discplină;

După citarea şi audierea tuturor persoanelor care pot da declarații de natură să lămurească cazul, după cercetarea tuturor probelor şi după ascultarea funcționarului public, comisia de disciplină întocmeşte un raport motivat în care se vor arăta conținutul sesizării, probele administrate, declarațiile date şi propune conducătorului instituției sancționarea funcționarului public sau clasarea cauzei. Raportul Comisiei de disciplină se va aduce la cunoştința reclamantului ca răspuns la sesizarea depusă.

În cazul în care comisia de disciplină constată că fapta săvârşită de funcționarul public este infracțiune de serviciu (abuzul în serviciul contra intereselor persoanelor, abuzul prin îngrădirea unor drepturi, abuzul în serviciu contra intereselor publice, neglijența în serviciu şi

purtarea abuzivă) sau faptă de corupție, comisia propune conducătorului instituției publice sesizarea organelor de cercetare penală.

- Activitatea comisiei de disciplină are la bază următoarele principii:

- prezumția de nevinovăție, conform căruia se prezumă că funcționarul public este nevinovat atât timp cât vinovăția sa nu a fost dovedită;
- garantarea dreptului la apărare, conform căruia se recunoaşte dreptul funcționarului public de a fi audiat, de a prezenta dovezi în apărarea sa şi de a fi asistat de un apărător sau de a fi reprezentat;
- celeritatea procedurii, care presupune obligația comisiei de disciplină de a proceda fără întârziere la soluționarea cauzei, cu respectarea drepturilor persoanelor implicate şi a regulilor prevăzute de lege şi de prezenta hotărâre;
- contradictorialitatea, care presupune asigurarea posibilității persoanelor aflate pe poziții divergente de a se exprima cu privire la orice act sau fapt care are legătură cu abaterea disciplinară pentru care a fost sesizată comisia de disciplină;
- proporționalitatea, conform căruia trebuie respectat un raport corect între gravitatea abaterii disciplinare, circumstanțele săvârşirii acesteia şi sancțiunea disciplinară propusă să fie aplicată;
- legalitatea sancțiunii, conform căruia comisia de disciplină nu poate propune decât sancțiunile disciplinare prevăzute de lege;
- unicitatea sancțiunii, conform căruia pentru o abatere disciplinară nu se poate aplica decât o singură sancțiune disciplinară.

- Publicitatea comisiei de disciplină:

Şedințele comisiei de disciplină sunt publice cu următoarele excepții:

- atunci când funcționarul public împotriva căruia a fost formulată sesizarea a solicitat în scris ca acestea să nu fie publice;
- atunci când preşedintele comisiei de disciplină a solicitat ca acestea să nu fie publice pentru motive temeinic justificate.

Aceste dispoziții nu se aplică în situația în care este cercetat disciplinar un avertizor, ca urmare a unui act de avertizare. La cererea acestuia, comisiile de disciplină sau alte organisme similare din cadrul entităților au obligația de a invita presa şi un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale. Anunțul se face prin comunicat pe pagina de Internet a autorității publice, instituției publice sau a unității bugetare, cu cel puțin 3 zile lucrătoare înaintea şedinței, sub sancțiunea nulității raportului şi a sancțiunii disciplinare aplicate. (art.7, alin. 1, lit. b din Legea nr. 571/2004). Evident, dacă avertizorul nu face o cerere în acest sens, preşedintele comisiei poate solicita ca şedința să nu fie publică pentru motive temeinic justificate**.**

- Finalizarea cercetării disciplinare

La individualizarea (stabilirea) sancțiunii disciplinare aplicabile funcționarului public comisia de disciplină trebuie să țină seama de:

- cauzele care au determinat săvârşirea abaterii disciplinare;
- împrejurările în care aceasta a fost săvârşită;
- gradul de vinovăție;

- gravitatea şi consecințele abaterii disciplinare;
- conduita funcționarului public;
- existența unor antecedente disciplinare ale funcționarului public, care nu au fost radiate în condițiile legii.

În exercitarea atribuțiilor sale, comisia de disciplină întocmeşte rapoarte pe baza concluziilor majorității membrilor săi. Acestea cuprind probele administrate, propunerea privind sancțiunea disciplinară aplicabilă sau, după caz, de clasare a cauzei, motivarea propunerii.

Raportul comisiei de disciplină se înaintează persoanei competente să aplice sancțiunea, în termen de 3 zile de la data ultimei şedințe.

Funcționarul public nemulțumit de sancțiunea disciplinară aplicată se poate adresa Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, care, potrivit legii, are legitimare procesuală activă, şi poate dispune efectuarea unui control asupra modului cum autoritățile sau instituțiile publice respectă legislația referitoare la funcția publică şi funcționarii publici.

Instanța verifică proporționalitatea sancțiunii aplicate avertizorului pentru o abatere disciplinară, prin compararea cu practica sancționării sau cu alte cazuri similare din cadrul aceleiaşi autorități publice, instituții publice sau unități bugetare, pentru a înlătura posibilitatea sancționării ulterioare şi indirecte a actelor de avertizare în interes public, protejate prin prezenta lege.

În cazul în care comisia de disciplină are indicii că fapta săvârşită de funcționarul public poate fi considerată infracțiune, propune conducătorului autorității sau instituției publice, în cadrul căreia acesta îşi desfăşoară activitatea, sesizarea organelor de cercetare penală. Conducătorul autorității sau instituției publice va sesiza de îndată organele de cercetare penală.

4.1.3. Plângeri împotriva personalului contractual

Plângerile împotriva personalului contractual din entitățile publice se adresează organului superior ierarhic.

Aceste sesizări pot privi următoarele abateri, dacă nu sunt săvârşite în astfel de condiții încât să constituie infracțiuni:

1) refuzul nejustificat de a îndeplini sarcinile şi atribuțiile de serviciu;
2) neglijența în rezolvarea lucrărilor;
3) tergiversarea soluționării unei cereri;
4) întârzierea sistematică în efectuarea lucrărilor;
5) întocmirea unor acte cu nerespectarea condițiilor impuse de lege;
6) atitudinea negativă a acestuia, în scopul intimidării sau a renunțării la pretenții
7) persoanei îndreptățite;
8) atitudinile ireverențioase în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu;
9) oferirea cu rea-credință, sau din neglijență a unor informații contrare realității, care
10) sunt de natură să producă o vătămare a dreptului cetățenilor;
11) intervențiile sau stăruințele pentru soluționarea unor cereri în afara cadrului legal.

4.1.4. Plângeri comune împotriva funcționarilor publici şi personalului contractual

Pentru faptele de abuz în serviciu sau de neglijență, precum şi pentru faptele care pot conduce la încălcarea legilor sau a drepturilor cetățenilor, aceştia se pot adresa instituțiilor administrației centrale - ministerele şi direcțiile județene ale ministerelor, agențiile şi autoritățile din subordinea ministerelor (Ministerul Educației Naționale şi Inspectoratelor

Şcolare Județene) sau instituțiilor administrației locale, care dețin structuri proprii de control cu atribuții de verificare doar în limita competenței teritoriale.

4.1.5. Acțiuni în contencios administrativ

Dacă cetățeanul este nemulțumit de răspunsul primit la plângerea administrativă sau dacă nu a primit nici un răspuns în termenul legal, atunci acesta se poate adresa, conform art. 8, alin. 1 din Legea 554/2004, tribunalului administrativ-fiscal în circumscripția căruia are domiciliul, solicitând anularea actului, în tot sau în parte, repararea pagubei şi daune morale.

De asemenea, cetățeanul se poate adresa instanței şi pentru nesoluționarea în termen a cererii sale sau pentru refuzul nejustificat de soluționare a acesteia.

- Cetățeanul se poate adresa instanței judecătoreşti numai după parcurgerea procedurii prealabile.

- Termenul pentru sesizarea instanței este de 6 luni (sau în mod exceptional un an) de la data:
  - primirii răspunsului la plângerea prealabilă;
  - expirării termenului legal de soluționare a cererii;
  - comunicării refuzului nejustificat de soluționare a cererii

Acțiunea în contencios administrativ se întemeiază pe dispozițiile art. 52 din Constituție, care îndreptățeşte persoana vătămată într-un drept al său, de o autoritate publică, printr-un act administrativ, sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri să obțină recunoaşterea dreptului pretins, anularea actului şi repararea pagubei.

De asemenea, art. 1, alin. 1 din Legea nr. 554 din 2004 a contenciosului administrativ prevede că orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printrun act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoaşterea dreptului pretins sau a interesului legitim şi repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Potrivit art. 2, alin. 2 din Legea nr. 554/2004, se asimilează actelor administrative şi refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim, precum şi faptul de a nu răspunde solicitantului în termenul legal.

Se consideră nesoluționare în termenul legal a unei cereri faptul de a nu răspunde solicitantului în termen de 30 de zile de la înregistrarea cererii respective, dacă prin lege nu se prevede alt termen (art. 2, alin. 1, lit. g din Legea 554/2004).

Hotărârea pronunțată de tribunalul administrativ-fiscal poate fi atacată cu recurs la secția de contencios administrative a curții de apel în circumscripția căreia se află instituția publică.

4.2. Mijloace penale

În ceea ce priveşte ***mijloacele penale***, acestea sunt definite în legislația penală din România, în special prin:

- Codul Penal
- Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie.

Răspunderea penală intervine în momentul săvârşirii faptelor calificate drept infracțiune de legislația penală. Prin săvârşirea unei infracțiuni se înțelege comiterea unei fapte

pe care legea o pedepseşte ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum şi participarea la comiterea unei fapte ca autor, instigator sau complice.

Fapta comisă, pentru a antrena răspunderea penală, trebuie să îndeplinească toate cerințele cerute de lege pentru o infracțiune, sau altfel spus trebuie să îndeplinească elementele constitutive ale unei infracțiuni.

Un aspect important privind corupția din sectorul educațional este „condiționarea”. Conform Art. 215 al Regulamentului de Organizare şi Funcționare a Unităților din Învățământul Preuniversitar, se interzice personalului didactic să condiționeze evaluarea elevilor sau calitatea prestației didactice la clasă de obținerea oricărui tip de avantaje de la elevi sau de la părinții/tutorii legali ai acestora. Astfel de practici, dovedite de organele abilitate, se sancționează, conform legii.

4.2.1. Corupția şi infracțiunile de corupție

Compararea diverselor concepte despre corupție ne arată că acțiunile care se califică drept corupție în general includ următoarele elemente:

1. o persoană cu autoritate (puterea) de a adopta decizii importante pentru societate;

2. prevederi legale care reglementează luarea de decizii (legislație, principii, criterii, proceduri);

3. o persoană sau mai multe persoane care doresc o decizie favorabilă lor;

4. schimb reciproc avantajos între persoana care ia decizia şi persoana sau persoanele care doresc decizia;

5. norme violate de luare a deciziilor, daune cauzate societății [Van Duyne, 2001, p. 74-76].

În cele ce urmează vom prezenta infracțiunile de corupție prevăzute şi pedepsite de legea penală română, precum şi alte infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul care pot fi săvârşite de personalul de conducere şi îndrumare din domeniul educațional.

a) Luarea de mită

Luarea de mită este fapta funcționarului care – în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini, ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri — pretinde ori primeşte bani sau alte foloase necuvenite, ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge.

Această faptă este incriminată în grupul infracțiunilor care aduc atingere activității autorităților publice, instituțiilor publice, persoanelor juridice de interes public, altor persoane juridice sau altor activități reglementate de lege, prin dispozițiile art. 254 din Codul Penal.

Subiectul infracțiunii este calificat, neputând fi decât un funcționar public sau un funcționar, ori una din persoanele indicate în art. 1, 8, 81 din Legea nr. 78/2000.

Prin funcționar public, în sensul legii penale – art. 147 alin. (1) C.p. se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost învestită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități din cele la care se referă art. 145 C. pen.: autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public. Sunt asimilați funcționarilor publici şi cei care îndeplinesc „în fapt” o însărcinare în serviciul unei persoane juridice de drept public. Calitatea subiectului activ trebuie să existe la momentul săvârşirii faptei.

Nerespingerea de către funcționar (sau alt salariat) a promisiunii de foloase necuvenite este încadrată pe acelaşi plan cu acceptarea promisiunii, întrucât nerespingerea promisiunii de foloase necuvenite echivalează cu o acceptare tacită. Funcționarul (sau alt salariat) este astfel stimulat a lua o poziție activă (de refuz sau denunțare) față de persoana care desfăşoară o activitate de corupere.

Infracțiunea de luare de mită constituie o aşa-zisă infracțiune cu consumare anticipată, întrucât simplul act cu caracter preparator al „pretinderii" sau al „acceptării” ori „nerespingerii” de promisiuni consumă infracțiunea.

Sancțiuni: Infracțiunea de luare de mită este sancționată de la 3 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi, în cazul în care infractorul este funcționar; dacă infractorul este funcționar cu atribuții de control, pedeapsa principală este de la 3 la 15 ani.

Codul penal cuprinde, de asemenea, o dispoziție care prevede confiscarea banilor, valorilor sau oricăror alte bunuri care au făcut obiectul luării de mită (art. 118 C. pen.). În cazul când bunurile care au format obiectul luării de mită nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. De regulă, se aplică măsura confiscării bunurilor care au format obiectul luării de mită

b) Darea de mită

Darea de mită este fapta persoanei care promite, oferă sau dă bani ori alte foloase necuvenite unui funcționar, în scopul ca acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească ori să întârzie îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.

Subiect activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de dare de mită poate fi orice persoană fizică, nefiind aşadar nedeterminat.

Sancțiuni: Infracțiunea de dare de mită este sancționată cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani; dacă promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase este făcută unui funcționar, iar dacă este făcută unui alt salariat, maximul pedepsei se reduce cu o treime conform dispoziției art. 258 alin. 2 C. pen.

Alin. 3 al art. 255 C. pen. prevede un caz special de impunitate : nu se pedepseşte mituitorul dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru acea infracțiune. Autodenunțul poate fi făcut oricărei autorități, chiar dacă nu este competentă să efectueze urmărirea penală în această materie. În acest caz autoritatea care a primit denunțul are obligația de a încunoştința de îndată organul de urmărire competent. Denunțul poate fi făcut în orice formă, esențial fiind numai ca să fi avut loc înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat cu privire la fapta de mituire.

c) Traficul de influență

Traficul de influență este fapta persoanei care — având influență sau lăsând să se creadă că are influență asupra unui funcționar — primeşte sau pretinde bani ori alte foloase, sau acceptă promisiuni ori daruri, direct sau indirect, pentru sine ori pentru altul, pentru a determina pe acel funcționar să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu.

Sancțiuni: Infracțiunea de trafic de influență este sancționată cu pedeapsa închisorii de la doi la 10 ani. Art. 257 C. pen. Cuprinde, de asemenea, o dispoziție (alin. 2) care prevede confiscarea banilor, valorilor sau oricăror alte bunuri care au făcut obiectul traficului de influență.

d) Primirea de foloase necuvenite

Primirea de foloase necuvenite este fapta funcționarului care, după ce a îndeplinit un act în virtutea funcției sale şi la care era obligat în temeiul acestei funcții, primeşte bani sau alte foloase care nu i se cuvin.

Subiect activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de primire de foloase necuvenite poate fi numai un funcționar (art. 147 C. pen.).

Sancțiuni: Infracțiunea de primire de foloase necuvenite este sancționată cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani şi confiscarea banilor, valorilor sau a oricăror alte bunuri primite de infractor.

e) Abuzul în serviciu

Art 132 din Legea nr. 78/2000 stabileşte că sunt fapte de corupție infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor şi infracțiunea de abuz în serviciu prin îngrădirea unor drepturi, dacă funcționarul public a obținut pentru sine sau pentru altul un avantaj patrimonial sau nepatrimonial.

a) Abuzul în serviciu contra intereselor persoanei – art. 246 din Codul Penal

Este fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu, cu ştiință, nu îndeplineşte un act sau îl îndeplineşte în mod defectuos şi prin aceasta produce o vătămare a intereselor legale ale unei persoane.

b) Abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi - art. 247 din Codul Penal

Reprezintă fapta funcționarului public care îngrădeşte folosința sau exercițiul drepturilor unui cetățean, ori creează pentru acesta situații de inferioritate pe temei de naționalitate, rasă, sex sau religie.

c) Abuzul in serviciu contra intereselor publice - art. 248 din Codul Penal

Constă în fapta funcționarului public, care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu ştiință, nu îndeplineşte un act ori îl îndeplineşte în mod defectuos şi prin aceasta cauzează o

tulburare însemnată bunului mers al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art.145 Cod penal sau o pagubă patrimoniului acesteia.

Pentru ca abuzul în serviciu să poată fi asimilat infracțiunilor de corupție, este strict necesar să fie săvârşit cu intenția sau prin modalitățile descrise în legea 78/2000, în caz contrar nu poate fi vorba de o infracțiune de corupție, ci eventual de un concurs de infracțiuni cu o faptă de corupție.

f) Infracțiuni asimilate celor de corupție

Sunt sancționate:

a) stabilirea, cu intenție, a unei valori diminuate a bunurilor aparținând statului în cadrul procedurilor de privatizare;

b) utilizarea creditelor sau a subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate;

c) acordarea de credite sau de subvenții cu încălcarea legii;

d) influențarea operațiunilor economice ale unui agent economic de către cel ce are sarcina de a-l supraveghea, de a-l controla sau de a-l lichida;

e) efectuarea de operațiuni financiare, ca acte de comerţ, incompatibile cu funcția, atribuția sau însărcinarea pe care o îndeplineşte o persoană ori încheierea de tranzacții financiare, utilizând informațiile obținute în virtutea funcției, atribuției sau însărcinării sale;

f) folosirea, în orice mod, direct sau indirect, de informații ce nu sunt destinate publicității ori permiterea accesului unor persoane neautorizate la aceste informații.

f) Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene

Legea 78/2000 a introdus, de asemenea, o serie de prevederi referitoare la fondurile Uniunii Europene.

Astfel sunt sancționate special ca fapte de corupție, falsul şi uzul de fals prin care se obțin pe nedrept fonduri europene precum şi fraudarea acestor fonduri chiar în cazul în care ele au fost obținute în mod legal. Dată fiind importanța acestor fonduri pentru economia națională şi necesitatea unei bune şi corecte absorbții a lor este sancționată şi fraudarea din culpă a acestor fonduri.

g) Conflictul de interese

Prin conflict de interese se înțelege situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției şi altor acte normative (art. 70 din Legea nr. 161/2003).

Principiile care stau la baza prevenirii conflictului de interese în exercitarea demnităților şi funcțiilor publice sunt imparțialitatea, integritatea, transparența deciziei şi supremația interesului public (art. 71 din Legea nr. 161/2003).

Subiect activ al infracțiunii este funcționarul public, aşa cum este el definit de art. 147 alin. 1). Folosul material primit poate reveni, direct sau indirect, făptuitorului, apoi soțului său ori unei rude sau unui afin până la gradul al II-lea inclusiv, fiind incluşi astfel în această categorie doar ascendenții (părinții şi bunicii) acestuia şi ai soțului său.

O altă categorie o constituie persoanele cu care funcționarul s-a aflat în raporturi comerciale sau de muncă în ultimii 5 ani. Nu orice raporturi comerciale sau de muncă ar putea

duce la un conflict de interese. Astfel, cumpărarea de produse de către funcționar sau de o societate la care acesta, soțul său ori rudele sau afinii până la gradul al II-lea sunt acționari majoritari nu are aceeaşi semnificație ca şi asocierea aceloraşi persoane în cadrul unor societăți ori relațiile comerciale preferențiale.

O a treia categorie o constituie persoanele din partea cărora funcționarul a beneficiat sau beneficiază de servicii sau foloase de orice natură. A beneficia de servicii sau foloase de orice natură înseamnă că acestea au fost oferite în mod gratuit ori la prețuri preferențiale.

4.2.2. Plângerea penală

Caracteristici:

- Poate fi făcută numai de victima uneia din infracțiunile de corupție;
- Trebuie să conțină toate datele de identificare ale părții vătămate;
- Conține descrierea faptei, indicarea făptuitorului (eventual numele acestuia, dacă este cunoscut);
- Se vor indica şi mijloacele de probă propuse.

a) Denunțul

Caracteristici:

- poate fi făcut de orice persoană care are cunoştință de săvârşirea uneia din faptele de corupție;
- conține datele de identificare ale denunțătorului;
- conține descrierea faptei şi indicarea făptuitorului;

Denunțurile anonime sunt luate în considerare numai dacă prezintă indicii clare ce pot face obiectul sesizării din oficiu a organelor de urmărire penală, fiind considerate sesizări din oficiu.

b) Instituții competente

Plângerea penală sau denunțul trebuie înaintate organelor de urmărire penală, după cum urmează:

- Pentru infracțiunea de conflict de interese sesizările trebuie adresate organului de poliție în raza căruia s-a săvârşit infracțiunea sau parchetului de pe lângă judecătorie. Dacă aceste infracțiuni sunt săvârşite de membrii ai guvernului sau magistrați, sesizarea trebuie adresată Procurorului
- Pentru toate celelate infracțiuni de corupție sesizările trebuie adresate parchetului de pe lângă tribunal, urmărirea penală efectuându-se obligatoriu de către procuror.

Infracțiunile prevăzute în Legea nr. 78/2000, cu modificările şi completările ulterioare, care nu sunt date, conform alin. (1), (11) si (12), în competența Direcției Naționale Anticorupție, sunt de competența parchetelor de pe lângă instanțe, potrivit dispozițiilor Codului de Procedură Penală.

a. Atribuțiile organelor de poliție:
   1. constituie probele dosarului de urmărire penală, prin verificarea şi completarea informațiilor furnizate prin plângeri şi denunțuri;
   2. adună probe, audiază părțile vătămate, învinuiții şi martorii;
   3. pot să organizeze, împreună cu procurorul, acțiuni de flagrant.

b. Atribuțiile parchetelor de pe lângă instanțele judecătoreşti:
   1. coordonează şi supraveghează activitatea de cercetare penală a Poliției;

2. procurorul poate să efectueze orice acte de urmărire penală în cauzele pe care le supraveghează;
3. procurorul hotărăşte dacă fapta supusă urmăririi va fi înaintată spre judecare instanței.

Procurorul este obligat ca, în pronunțarea unei soluții, să îndeplinească toate actele procedurale premergătoare pe care le indicați şi/ sau pe care legea le prevede.

Departamentul de Control al Ministrului Educației Naționale are ca principale atribuții :

- verificarea activității manageriale desfăşurate la nivelul inspectoratelor şcolare şi al unităților de învățământ;
- verificarea existenței, a conținutului şi eficienței documentelor manageriale;
- verificarea structurii şi eficienței organismelor de conducere;
- verificarea activității de control efectuate de inspectoratele şcolare;
- efectuarea controlului privind respectarea prevederilor legale referitoare la concursul pentru ocuparea funcțiilor de conducere, îndrumare şi control;
- verificarea modului de aplicare a programelor de activitate şi a planurilor de măsuri propuse pentru îmbunătățirea activității instituțiilor de învățământ care au fost controlate de către diferite direcții şi compartimente ale Mininsterului Educației Naționale;
- verificarea, evaluarea şi controlul privind respectarea regulamentelor de organizare şi desfăşurare a testelor naționale pentru absolvenții clasei a VIII -a, a examenului de bacalaureat, a metodologiei referitoare la admiterea în învățământul liceal şi profesional, continuarea studiilor după finalizarea învățământului obligatoriu;
- verificarea modului de soluționare a petițiilor la nivelul inspectoratelor şcolare județene/ISMB;
- verificarea respectării metodologiei privind mişcarea personalului didactic;

- evaluarea modului în care se realizează circulația informației: circulația şi gestionarea informației între minister, inspectorate şcolare, unități de învățământ, unități independente, cadre didactice, elevi, familie, colaborarea cu mass-media;
- evaluarea abilităților manageriale şi profesionale a inspectorilor generali şi inspectorilor generali adjuncți.

Departamentul de Control al Guvernului:

- Exercită controlul administrativ intern privind respectarea prevederilor legale în cadrul aparatului de lucru al Guvernului, în ministere, în celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale, precum şi la regiile autonome, companiile şi societățile naționale sau la societățile comerciale cu capital integral ori majoritar de stat;
- Verifică eficiența şi transparența activității administrației publice locale;
- Exercită controlul asupra activității autorităților şi instituțiilor publice centrale;
- Coordonează şi controlează aplicarea de către entitățile cu atribuții de control a prevederilor actelor normative care reglementează controlul şi conduita personalului cu atribuții de control;
- Verifică sesizările primite de la primul-ministru
- Propune măsuri de corectare a disfuncționalităților sesizate în activitatea de control, pe care le înaintează primului-ministru sau, după caz, ministerelor de resort;
- Îndeplineşte orice alte atribuții stabilite de actele normative în vigoare, cu excepția Legii nr. 477/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile şi instituțiile publice.

Pentru realizarea atribuțiilor sale, personalul Departamentului de Control al Guvernului efectuează controale directe, întocmind acte de control, respectiv rapoarte de control, procese-verbale, informări sau sinteze, care sunt prezentate spre aprobare şefului Departamentului de Control al Guvernului.

Actele de control aprobate se transmit instituțiilor vizate care, în termen de 10 zile, au obligația de a comunica Departamentului de Control al Guvernului măsurile luate.

Agenția Națională de Integritate

Activitatea de verificare privind averea dobândită în perioada exercitării mandatelor sau a îndeplinirii funcțiilor ori demnităților publice, după caz, a conflictelor de interese şi a incompatibilităților se efectuează de către Agenția Națională de Integritate.

Pentru îndeplinirea competențelor conferite prin lege, Agenția exercită următoarele atribuții, cu respectarea principiilor legalității, imparțialității, independenței, celerității, dreptului la apărare şi bunei administrări**:**

- verifică declarațiile de avere şi declarațiile de interese;
- efectuează controlul depunerii la termen a declarațiilor de avere şi a declarațiilor de interese de către persoanele prevăzute de lege;
- constată că între averea dobândită pe parcursul exercitării funcției şi veniturile realizate în aceeaşi perioadă există o diferență vădită care nu poate fi justificată şi sesizează instanța competentă pentru stabilirea părții de avere dobândită sau a bunului determinat dobândit cu caracter nejustificat, solicitând confiscarea acestuia
- constată nerespectarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese şi regimul incompatibilităților;

- dispune clasarea sesizării, când diferența între averea dobândită şi veniturile realizate nu este vădită sau bunurile sunt justificate sau, după caz, când nu se dovedeşte conflictul de interese ori starea de incompatibilitate;
- sesizează organul de urmărire penală dacă există probe sau indicii temeinice privind săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală;
- aplică sancțiunile şi ia măsurile prevăzute de lege în competența sa sau, după caz, sesizează autoritățile ori instituțiile competente în vederea luării măsurilor şi aplicării sancțiunilor prevăzute de lege;
- elaborează studii, analize, întocmeşte statistici anuale privind declarațiile de avere, declarațiile de interese, precum şi cu privire la verificarea acestora, efectuată de către cei în drept, şi dezvoltă relații de parteneriat cu persoanele care exercită demnitățile şi funcțiile prevăzute de prezenta lege, inclusiv prin acordarea de servicii de asistență;
- elaborează şi difuzează ghiduri practice sau alte materiale în domeniu, întocmind propriile materiale în acest sens, având în vedere practica organelor judiciare.

Agenția îşi îndeplineşte atribuțiile de verificare din oficiu sau la sesizarea oricărei persoane fizice sau juridice interesate.

Agenția poate fi sesizată de orice persoană interesată cu privre la:

- existența unui conflict de interese sau a unei incompatibilități;
- completarea necorespunzatoare sau necompletarea declarațiilor de avere şi de interese;
- existența unei diferențe vădite între averea dobândită pe parcursul exercitării funcției şi veniturile realizate de aceeaşi persoană.

Sesizarea din oficiu se face pe baza unui proces verbal de sesizare, întocmit de preşedintele Agenției.

Curtea de Conturi

- Sesizează în mod obligatoriu parchetul când constată indicii de săvârşire a unei fapte de corupție;
- Examinează şi aprobă cercetarea, reținerea, arestarea sau trimiterea în judecată penală a judecătorilor financiari, procurorilor financiari şi controlorilor financiari, care sunt membri ai Curții de Conturi care se fac vinovați de fapte de corupție. Trimiterea în judecată penală a acestora implică suspendarea din funcție în mod automat.
- Exercită atribuții jurisdicționale, comportându-se ca o instanță specializată în domeniul economic financiar.
- Controlează modul de formare, de administrare şi de întrebuințare a banilor publici.

Comisia de Cercetare a Abuzurilor, Corupției şi pentru Petiții a Camerei Deputaților

- Cercetează abuzurile şi faptele de corupție semnalate de cetățeni prin petiții;
- Dă aviz consultativ dacă se solicită ridicarea imunității parlamentare a unui deputat pentru fapte de corupție, alături de Comisia Juridică a Camerei Deputaților.
- Efectuează o anchetă asupra abuzurilor sesizate în situația în care Camera dispune ancheta ca urmare a prezentării unei cereri în fața Camerei.

Comisia de Cercetare a Abuzurilor, Corupției şi pentru Petiții a Senatului

- Efectuează anchete parlamentare, în privința faptelor de coruptie si abuzurilor semnalate;
- Dă aviz consultativ dacă se solicită ridicarea imunității parlamentare a unui senator pentru fapte de corupție, alături de Comisia Juridică a Senatului;
- Controlează modul în care ministerele şi celalte organe ale administrației publice îndeplinesc programul de guvernare aprobat de Parlament în domeniul combaterii corupției

Direcția Națională Anticorupție

Sunt de competența Direcției Naționale Anticorupție infracțiunile prevăzute în Legea nr. 78/2000, cu modificările şi completările ulterioare, savârşite în una din următoarele condiții:

1. dacă, indiferent de calitatea persoanelor care le-au comis, acestea au cauzat o pagubă materială mai mare decât echivalentul în lei a 200.000 euro ori o perturbare deosebit de gravă a activității unei autorități publice, instituții publice sau oricărei alte persoane juridice ori dacă valoarea sumei sau a bunului care formează obiectul infracțiunii de corupție este mai mare decât echivalentul în lei a 10.000 de euro;
2. dacă sunt comise de către: deputați; senatori; membri ai Guvernului, secretari de stat ori subsecretari de stat şi asimilații acestora; consilieri ai miniştrilor; judecătorii Înaltei Curți de Casație şi Justiție şi ai Curții Constituționale; ceilalți judecători şi procurori; membrii Consiliului Superior al Magistraturii; preşedintele Consiliului Legislativ şi locțiitorul acestuia; Avocatul Poporului şi adjuncții săi; consilierii prezidențiali şi consilierii de stat din cadrul Administrației Prezidențiale; consilierii de stat ai primului-ministru; membrii şi controlorii financiari ai Curții de Conturi şi ai camerelor județene

de conturi; guvernatorul, prim-viceguvernatorul şi viceguvernatorul Băncii Naționale a României; preşedintele şi vicepreşedintele Consiliului Concurenței; ofițeri, amirali, generali şi mareşali; ofițeri de poliție; preşedinții şi vicepresedinții consiliilor județene; primarul general şi viceprimarii municipiului Bucureşti; primarii şi viceprimarii sectoarelor municipiului Bucureşti; primarii şi viceprimarii municipiilor; consilierii județeni; prefecții şi subprefecții; conducătorii autorităților şi instituțiilor publice centrale şi locale şi persoanele cu funcții de control din cadrul acestora, cu excepția conducătorilor autorităților şi instituțiilor publice de la nivelul oraşelor şi comunelor şi a persoanelor cu funcții de control din cadrul acestora; avocații; comisarii Gărzii Financiare; personalul vamal; persoanele care dețin funcții de conducere, de la director inclusiv, în cadrul regiilor autonome de interes național, al companiilor şi societăților naționale, al băncilor şi societăților comerciale la care statul este acționar majoritar, al instituțiilor publice care au atribuții în procesul de privatizare şi al unităților centrale financiar-bancare; persoanele prevăzute la art. 8 1 din Legea nr. 78/2000, cu modificările şi completările ulterioare; lichidatorii judiciari; executorii Autorității pentru Valorificarea Activelor Statului - indiferent de valoarea pagubei materiale ori de gravitatea perturbării aduse unei autorități publice, instituții publice sau oricărei alte persoane juridice ori de valoarea sumei sau a bunului care formează obiectul infracțiunii de corupție;

3. infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene;
4. dacă s-a cauzat o pagubă materială mai mare decât echivalentul în lei a 1.000.000 euro, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 215 alin. 1, 2, 3 si 5, art. 246, 247, 248 si 2481 din Codul penal, al infracțiunilor prevăzute la art. 175, 177 si 178-181 din Legea nr. 141/1997 privind Codul vamal al României, cu modificările şi completările ulterioare, şi în Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea şi combaterea evaziunii fiscale.

CAPITOLUL 5

AVERTIZORII DE INTEGRITATE

Avertizorul public conform Legii nr. 571/2004, mijloc de combatere a corupției

Cunoscută sub numele „*Legea avertizorilor de integritate*”, Legea nr. 571/2004 reglementează (art.1) „unele masuri privind protecția persoanelor care au reclamat sau au sesizat încălcări ale legii în cadrul autorităților publice, instituțiilor publice şi al altor unități, săvârşite de către persoane cu funcții de conducere sau de execuție din autoritățile, instituțiile publice şi din celelalte unități bugetare prevăzute la art.2”. În acest sens, înțelegem:

- autorități si instituții publice din cadrul administrației publice centrale, administrație publica locala, aparatul Parlamentului, aparatul de lucru al administrației Prezidențiale, aparatul de lucru al Guvernului, autorități administrative autonome, instituții publice de cultura, educație, sănătate si asistenta sociala, companii naționale, regii autonome de interes național si local, precum si societăți naționale cu capital de stat. Prevederile Legii nr.571/2004 se aplica si persoanelor numite în consilii ştiințifice si consultative, comisii de specialitate si alte organe colegiale organizate în structura sau pe lângă autoritățile sau instituțiile publice.

Termenul *avertizor de integritate* este o traducere a lui "whistleblower" care, în limba româna, ar însemna *cel ce trage semnalul de alarmă*. Astfel, în sensul prezentei legi:

- **avertizare in interes public** înseamnă sesizarea făcută cu bună-credință cu privire la orice faptă care presupune o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor bunei administrări, eficienței, eficacității, economicității şi transparentei;

- **avertizo**r înseamnă persoana care face o sesizare şi care este încadrată în una din autoritățile publice, instituțiile publice sau celelalte unități prevazute la art.2;

Sesizarea asupra încălcării legii poate fi făcută separat sau cumulativ:

a) sefului ierarhic al persoanei care a încălcat prevederile legale

b) conducătorului autorității publice, al instituției publice sau unității bugetare din care face parte persoana care a încălcat prevederile legale sau în care se semnalează practica ilegală, chiar dacă nu se poate identifica exact făptuitorul;

c) comisiilor de disciplină sau altor organisme similare din cadrul autorității publice, instituției publice sau unității prevăzute la art.2 din care face parte persoana care a încălcat legea;

d) organelor judiciare;

e) organelor însărcinate cu constatarea şi cercetarea conflictelor de interese şi al incompatibilităților;

f) comisiilor parlamentare;

g) mass-media;

h) organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale;

i) organizațiilor neguvernamentale.

Prin Legea nr. 571/2004 s-a creat posibilitatea extragerii funcționarului de buna credință de sub imperiul unor eventuale represalii, însoțită de posibilitatea sancționării persoanei care a dat ordinul ilegal sau a încurajat practici care afectează integritatea publică.

Un alt rol al legii este acela de a crea premisele apărării imaginii corpurilor profesionale din sectorul public prin posibilitatea luării de atitudine. Avertizarea de integritate vine să propună o deschidere a sistemului față de public, prin înfrângerea „*legii tăcerii*".

Regulamentele disciplinare elaborate înaintea intrării în vigoare a Legii privind protecția avertizorilor prevedeau în general că, daca un funcționar are ceva de semnalat la nivelul încălcării principiilor legalității şi/sau bunei administrări, atunci singurele alternative erau comisia de disciplină sau şeful ierarhic ori, în cel mai grav caz, procurorul, orice altă variantă putând fi lesne sancționată ca daune aduse instituției. Legea privind protecția avertizorilor corectează aceste neajunsuri.

Un alt efect al legii este acela că obligația de a acționa, în baza prevederilor deontologice şi disciplinare care cer funcționarului public sa reacționeze la abuzurile pe care le observa, nu mai poate fi eludata pe baza temerilor de represalii. Legea acoperă nevoia de dezvoltare a integrității publice în serviciile publice, inclusiv în serviciul public educațional, într-un cadru profesionist, prin cointeresarea personalului în lupta contra corupției prin:

- încurajarea atitudinii civice şi îndreptarea către respectarea legii, precum şi îngrădirea comportamentului personalizat în cadrul instituțiilor şi serviciilor publice;

- eficientizarea luptei împotriva corupției;

- creşterea gradului de integritate profesională al instituțiilor şi serviciilor publice.

Din punct de vedere juridic, legea este construită pe principiile constituționale ale României privind **„libertatea conştiinței"**, **„libertatea de exprimare"** şi **„dreptul la informație"**[5], precum şi pe principiile *Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale* privind

[5] Legea privind avertizorii de integritate – mijloc de combatere a corup iei

libertatea de gândire, conştiință şi religie, **libertatea de exprimare şi de informare**, **dreptul la protecție împotriva demiterii şi a desfacerii abuzive a contractului de munca** şi **dreptul la o bună administrare**[6].

Propunerile de ameliorare a problemelor de integritate a în cadrul serviciilor publice se formulează prin raportare la câteva tipuri de semnale de alarmă:

· unii funcționari publici/lucrătorii în serviciul public se îmbogățesc nejustificat de mult;

· funcționarii publici/lucrătorii în serviciul public nu se simt în slujba cetățenilor, ci a superiorilor ierarhici; sunt lipsiți de inițiativă profesională;

· politica are un rol mult prea important în administrația oraşelor, şcolilor sau a altor servicii publice atât direct, de la nivel local, cât şi indirect, de la nivele superioare (județean sau național);

- inexistența la nivelul administrațiilor locale/serviciul public/şcoală a unor proceduri pentru declararea cadourilor primite de funcționarii publici;

- inexistența la nivelul administrației publice/serviciul public/şcoală a măsurilor de concediere ca urmare a unui control de incompatibilitate;

- respectarea sau publicarea declarațiilor de interese sunt mai dificil de evaluat dat fiind că publicarea declarațiilor de interese nu este obligatorie. Pe de altă parte, conflictul de interese nu este definit în mod explicit de către legislația românească, aceasta utilizând conceptul de "*incompatibilitate*", care acoperă numai parțial noțiunea de "*conflict de interese*".

[6] Art.41 www.trancparency.org.ro

CAPITOLUL 6

EXEMPLE ŞI BUNE PRACTICI

6.1. Recomandări de bună practică identificate în sectorul educațional preuniversitar

A. Sesiuni de instruire în domeniul anticorupție

În cadrul proiectului „Prevenirea corupției în educație prin informare, formare şi responsabilizare", a fost realizat un modul complex de instruire în domeniul anticorupție de care au beneficiat 1.416 funcționari publici şi contractuali reprezentanți ai instituțiilor de învățământ preuniversitar şi ai autorităților locale, membri în consiliile de administrație ale unităților şcolare din învățământul preuniversitar, personalul din inspectoratele şcolare județene şi Inspectoratul Şcolar al Municipiului Bucureşti şi funcționari publici din cadrul Ministerului Educației Naționale din două regiuni de dezvoltare ale României – Regiunea Sud Muntenia şi Regiunea Bucureşti-Ilfov.

Instruirea a avut un caracter complex şi multidisciplinar şi a cuprins o serie de tematici relevante pentru grupul țintă, având 3 tematici principale:

Modulul 1 – Legislație:

1.1. Aplicarea legislației din domeniul educației în fiecare unitate şcolară

1.2. Răspunderea personalului de conducere şi îndrumare din domeniul educațional

1.3. Norme europene şi bune practici în domeniul prevenirii şi combaterii corupției

1.4. Norme de cooperare între administrația centrală, autoritățile administrației publice locale, părinți şi cadre didactice

1.5. Etică, lege şi prevenție în procesul educațional

Modulul 2 – Management:

2.1. Managementul activității didactice şi administrării unității de învățământ

2.2. Managementul calității în învățământ

2.3. Managementul documentelor în sistem TIC

2.4. Managementul financiar

2.5. Managementul achizițiilor publice

2.6. Managementul performanței în instituțiile publice de învățământ

Modulul 3 – Comunicare:

3.1. Comunicare şi cooperare inter-instituțională în domeniul anticorupție

3.2. Comunicare cu societatea civilă – ONG-uri, mass-media, cetățeni – în domeniul anticorupție

3.3. Infracțiuni informatice în comunicare

3.4. Standarde de integritate în sistemul educațional preuniversitar

3.5. Comunicare şi evaluare intra-instituțională.

B. Campanii de informare a cetățenilor cu privire la drepturile şi obligațiile fiecăruia în prevenirea şi combaterea fenomenului de corupție

Alături de formarea funcționarilor în sensul asumării valorilor fundamentale ale integrității, transparenței şi răspunderii în desfăşurarea activităților profesionale, o altă practică eficientă în prevenirea şi combaterea corupției constă în sensibilizarea cetățenilor şi a

factorilor implicați în sectorul educațional cu privire la efectele, implicațiile şi riscurile asociate faptelor de corupție.

Aceste campanii trebuie promovate atât la nivel național, cât mai ales local, la nivel de unitate.

În cadrul proiectului „Prevenirea corupției în educație prin informare, formare şi responsabilizare” a fost derulată o amplă campanie națională având ca obiectiv promovarea integrității la nivelul sectorului educațional preuniversitar.

Campania a inclus difuzarea unui spot TV anticorupție, a unui spot radio, publicarea unei machete de presă scrisă, campanie online. Demersul a fost pozitiv apreciat de mass media. Această campanie reprezintă prima campanie ce are ca obiectiv promovarea integrității în educație, reprezentând un demers inovativ. În acelaşi timp, mesajul campaniei a fost adaptat condițiilor social-economice actuale şi a avut în vedere atât condamnarea actelor de corupție, cât şi recunoaşterea şi promovarea demnității şi a integrității cadrelor didactice.

C. Constituirea unor organisme cu activitate specifică de prevenire şi combatere a corupției în sistemul educational

În cadrul proiectului menționat, s-a avut în vedere, de asemenea, necesitatea operaționalizării unor organisme de promovare a integrității la nivelul sectorului educațional. Astfel, la nivelul Ministerului Educației Naționale a fost creată Comisia Națională de Prevenire a Actelor de Corupție în Educație, cu atribuții în promovarea şi implementarea Strategiei Anticorupție în Educație şi a planului de acțiune al strategiei şi de administrare a unei baze de date online cu proceduri şi instrumente de prevenire şi evaluare a fenomenului de corupție de la nivelul sectorului educațional preuniversitar.

Prin intermediul portalului online accesibil pe situl www.educatiepentruviitor.ro, orice persoană poate face sesizări cu privire la eventuale fapte de corupție din sectorul educațional către Comisia Națională de Prevenire a Actelor de Corupție în Educație.

În acelaşi timp, Ministerul Educației Naționale a lansat o linie verde pentru sesizarea incidentelor de integritate (telverde 0800.801.100) ce funcționează pe parcursul examenelor naționale.

Luând exemplu din practica europeană, în vederea conştientizării şi prevenirii efectelor negative ale comportamentelor corupte în sistemul educațional se pot constitui asociații (organizații) având ca membri cadre didactice, inspectori şcolari şi angajați ai ministerului de resort, asociații în cadrul cărora să se discute în mod activ modalitățile de promovare a integrității, precum şi de îmbunătățire a calității serviciilor în domeniul educației.

Scopul acestor organizații este de a crea un forum de discuții şi de inițiative în aceste domenii. Numeroase asociații pun la dispoziția membrilor o varietate de programe, integrând problema corupției şi evaluând standardele profesionale şi de etică profesională.

Ca urmare a analizei activităților acestor organizații la nivel european, s-a constatat importanța explorării diferitelor tipuri de acțiuni care pot fi eficiente în prevenirea şi combaterea corupției în educație.

Astfel, au fost identificate şi alte modele de bune practici în acest domeniu:

1. Promovarea eticii profesionale prin coduri de conduită la nivel de sector
2. Organizarea şi sprijinirea activităților de formare profesională
3. Exercitarea unei presiuni pentru includerea educației anticorupție în curriculum.

SECȚIUNE DEDICATĂ PROMOVĂRII DEZVOLTĂRII DURABILE

Conceptul de „dezvoltare durabilă” a luat naştere acum 30 de ani, ca răspuns la apariția problemelor de mediu şi a crizei resurselor naturale, în special a celor de energie. Acest concept semnifică totalitatea formelor şi metodelor de dezvoltare socio-economică al căror fundament este reprezentat cu prioritate de asigurarea unui echilibru între sistemele socio-economice şi elementele capitalului natural.

Prin dezvoltare durabilă se doreşte gasirea unui cadru teoretic stabil pentru luarea deciziilor în orice situație în care se identifică un raport om/mediu, indiferent că este vorba de mediul înconjurător, mediul economic sau mediul social.

Una dintre cele mai cunoscute definiții ale conceptului de dezvoltare durabilă este cu siguranța cea data de Comisia Mondială pentru Mediu şi dezvoltare (WCED) în raportul „Viitorul nostru comun”, cunoscut şi sub numele de Raportul Brundtland: *„Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmăreşte satisfacerea nevoile prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-şi satisface propriile nevoi".*

Criteriile fundamentale ale dezvoltării durabile, stabilite de Comisia Comunității Europene încă din anul 1993, sunt următoarele:

- Menținerea în totalitate a calității vieții
- Menținerea unui acces continuu la resursele naturale
- Evitarea deteriorărilor permanente asupra mediului înconjurător

Managementul strategic al dezvoltării durabile presupune, pe lângă stabilirea unui set de obiective pe termen lung (15-20 ani) compatibile cu cele stabilite pe termen scurt şi mediu, aplicarea unui *set de principii* şi criterii validate eficient pe plan internațional:

- Echitate şi justiție socială
- Integrarea unor considerații de mediu în toate aspectele legate de dezvoltarea economică şi socială
- Interdicție strictă de a distruge/degrada resursele naturale şi de mediu de care depinde viața şi bunăstarea generațiilor viitoare
- Integrarea unei perspective pe termen lung în procesul de luare a deciziilor.

Cei „3E" ai dezvoltării durabile: Reprezentarea grafică a dezvoltării durabile se bazează pe un scaun cu trei picioare, fiecare picior reprezentând câte una dintre dimensiunile cheuie ale conceptului de dezvoltare durabilă: ***economie***, ***ecologie*** (mediu) şi ***echitate*** (social). Cei „3E" ai dezvoltării durabile reprezintă un set relativ condensat de valori care ar trebui să ghideze procesul de schimbare.

Conceptul de dezvoltare durabilă poate fi caracterizat din mai multe perspective, prin următoarele elemente :

- *economie* - eficienta, crestere, stabilitate
- *societate* - nivel de trai, echitate, dialog social si delegarea responsabilitatilor, protejarea culturii/patrimoniului
- *ecologie* - conservarea si protejarea resurselor naturale, biodiversitate evitarea poluarii.

Cele **7 axe prioritare** ale Strategiei Uniunii Europene pentru Dezvoltare Durabilă revizuite in 2006 sunt:

1. schimbări climatice şi energie
2. transport durabil
3. conservarea şi managementul resurseslor naturale
4. consum şi producție durabile
5. sănătate publică
6. incluziune socială, demografie şi migrație
7. sărăcie globală şi provocările dezvoltării durabile.

Atingerea obiectivelor dezvoltării durabile nu se poate realiza fără o schimbare de mentalitate a oamenilor şi fără comunități capabile să utilizeze resursele în mod rațional şi eficient şi să descopere potențialul economic al economiei, asigurându-se prosperitate, protecția mediului şi coeziune socială.

CE POT FACE EU PENTRU A CONTRIBUI LA DEZVOLTAREA DERUBILĂ?

- Economisirea energiei prin utilizarea becurilor ecologice
- Oprirea energiei electrice în încăperile în care nu este nimeni
- Deconectarea de la sursa de alimentare cu energie electrică a apraturilor cu LED atunci cand nu sunt utilizate
- Economisirea apei – evitarea consumului inutil de apă
- Reciclarea deşeurilor prin colectare selectivă - hartie, plastic, sticlă
- Reciclarea aparaturilor electrocasnice
- Reciclarea bateriilor
- Utilizarea aparaturilor cu etichetă ES (Energy Star).

Pentru aproximativ 80% din impactul pe care stilul nostru de viață îl are asupra mediului sunt responsabile locuințele, transportul şi alimentația, acestea fiind domeniile în care trebuie să acționăm cel mai mult.

Avem nevoie de o altă abordare în materie de consum. Trebuie să folosim resursele mai cumpătat, să le reutilizăm şi să le reciclăm ori de câte ori este posibil, să dăm valoarea cuvenită resurselor gratuite şi să optăm pentru produse care poluează mai puțin.

În general, trebuie să ne regândim rutina zilnică, să ne informăm cu privire la originea şi procesul de fabricare a produselor pe care le cumpărăm, să evităm risipa, să alegem produse ecologice, să citim etichetele cu mai mare atenție, să reutilizăm şi să reciclăm şi să-i lăsăm mai mult spațiu naturii.

8 REGULI PENTRU CUMPĂRĂTURI INTELIGENTE

1. Alege produse ce pot fi reciclate!
2. Alege produse fabricate din materiale reciclate!
3. Cand este posibil, alege produse ce pot fi refolosite!
4. Alege produse cu minim de ambalaj!
5. Gândeşte-te cum vei folosi produsul înainte de a-l cumpara!
6. Nu cumpara mai mult decât ai nevoie!
7. Alege produse fabricate local!
8. Alege produse care sunt fabricate şi folosite într-un mod responsabil față de mediul înconjurător!

SECȚIUNE DEDICATĂ PROMOVĂRII EGALITĂȚII DE ŞANSE

Autoritățile şi instituțiile publice au obligația de a asigura egalitatea de şanse şi de tratament între angajați, femei şi bărbați, în cadrul relațiilor de serviciu şi de muncă, inclusiv prin introducerea de dispoziții pentru interzicerea discriminărilor bazate pe criteriul de sex în regulamentul de organizare şi funcționare şi în regulamentul intern .

Este interzisă discriminarea prin utilizarea de către angajator a unor practici care dezavantajează persoanele de un anumit sex, în legătură cu relațiile de serviciu sau de muncă, referitoare la diferite aspecte, precum:

- anunțarea, organizarea concursurilor sau examenelor şi selecția candidaților pentru ocuparea posturilor vacante;
- încheierea, suspendarea, modificarea şi/sau încetarea raportului juridic de muncă ori de serviciu;
- stabilirea sau modificarea atribuțiilor din fişa postului;
- stabilirea remunerației;
- beneficii, altele decât cele de natură salarială, precum şi la securitate socială;
- informare şi consiliere profesională, programe de inițiere, calificare, perfecționare, specializare şi recalificare profesională;
- evaluarea performanțelor profesionale individuale;
- promovarea profesională;
- aplicarea măsurilor disciplinare;
- dreptul de aderare la sindicat şi accesul la facilitățile acordate de acesta;
- orice alte condiții de prestare a muncii, potrivit legislației în vigoare.

Tipuri de discriminare:

Prin discriminare directă se înțelege situația în care o persoană este tratată mai puțin favorabil, pe criterii de gen, rasă, naționalitate, categorie socială, handicap, boala cronică, etc, decât este, a fost sau ar fi tratată altă persoană într-o situație comparabilă.

Prin discriminare indirectă se înțelege situația în care o dispoziție, un criteriu sau o practică, aparent neutră, ar dezavantaja în special persoane aparținând unui grup defavorizat în raport cu persoanele majoritare, cu excepția cazului în care aceasta dispoziție, acest criteriu sau această practică este justificată obiectiv de un scop legitim, iar mijloacele de atingere a acestui scop sunt corespunzătoare şi necesare.

În conformitate cu prevederile art 1, alin. 2 din Legea nr. 202/19.04.2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei şi bărbați, republicată, prin egalitate de şanse şi de tratament între femei şi bărbați se înțelege „luarea în considerare a capacităților, nevoilor şi aspirațiilor diferite ale persoanelor de sex masculin şi, respectiv, feminin şi tratamentul egal al acestora".

Conform articolului 2, punctul b) şi c) din Ordonanța de Urgență nr. 67/2007, prin principiul egalității de tratament se înțelege „lipsa oricărui tratament discriminatoriu, direct sau indirect, pe criteriul de sex, în special prin referirea la starea civilă sau familială". Prin tratament discriminatoriu se înțelege „orice excludere, restricție ori diferență de tratament, direct sau indirect, între femei şi bărbați".

Egalitatea de şanse a evoluat în ultima perioadă devenind un concept mai larg care se referă nu doar la femei şi bărbați dar şi la relația cu alte grupuri dezavantajate dintr-o societate.

În timp ce egalitatea de şanse şi de tratament semnifică nivelul egal de vizibilitate, autonomie, responsabilitate şi participare a majorității şi a minorității dezavantajate la şi în

toate sferele vieții publice, discriminarea reprezintă tratamentul diferențiat aplicat unei persoane în virtutea apartenenței, reale sau presupuse a acesteia la un anumit grup social.

Putem vorbi de discriminare, atunci când o persoană este tratată „mai puțin favorabil" decât o altă persoană în aceeaşi situație.

Câteva dintre cele mai importante documente privind egalitatea de şanse şi nediscriminarea, adoptate la nivelul ONU sau al UE, sunt:

- Carta Socială Europeană revizuită din 03.05.1996, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 193/04.05.1999.
- Prin Tratatul de la Roma (1957) s-a introdus principiul remunerației egale pentru bărbați şi femei pentru aceeaşi muncă prestată.
- Tratatul de la Amsterdam (mai 1999) instaurează politici şi activități comune menite să dea naştere egalității şi să combată discriminarea între bărbați şi femei, să înlăture inegalitățile, să lupte împotriva oricărei forme de discriminare pe motiv de sex, rasă sau origine etnică, religie sau credință, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală (Articolul 13).
- Carta europeană a drepturilor fundamentale 2000 "Gender Equality Mainstreaming" (Abordarea integratoare a perspectivei de gen). Cu ocazia celei de-a patra Conferințe mondiale a ONU privind femeile (1995), Uniunea Europeană s-a angajat ferm să aplice strategia de "gender mainstreaming" (abordarea integratoare a perspectivei de gen), oficializată în prezent prin Tratatul de la Amsterdam.
- Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW) adoptată în 1979 şi intrată în vigoare în 1981.
- Directiva 2002/73/CE din 23 septembrie 2002 de modificare a Directivei 76/207/CEE a Consiliului din 9 februarie 1976 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați şi femei în ceea ce priveşte accesul

la încadrarea în muncă, la formarea şi la promovarea profesională, precum şi condițiile de muncă.

- Directiva 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă şi condițiile de muncă.
- Directiva 2000/43/CE de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică.
- Directiva 97/80/CE a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe motive de sex.
- Directiva 96/34/CE a Consiliului din 03 iunie 1996 privind acordul cadru referitor la concediul pentru creşterea copilului încheiat de UNICE, CEEP şi CES.
- Directiva 92/85/CE privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității şi a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează.
- Directiva 86/613/CE privind aplicarea principiului egalității de şanse între bărbați şi femeile ce desfăşoară activități economice pe cont propriu, inclusiv activitățile agricole.
- Directiva 79/7/CE privind aplicarea progresiva a tratamentului egal privind regimul legal de securitate socială (protecția împotriva riscurilor la îmbolnăviri, invaliditate, bătrânețe, accidente de munca, boli profesionale, şomaj şi asistență socială).
- Directiva 75/117/CE privind aplicarea principiului egalității de remunerație pentru femei şi bărbați.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. Lucrări de specialitate

- David Chapman, *Corruption and the education sector*, Management systems international, 2002, Washington
- M. T. Oroveanu - *Deontologia funcționarului public*, Ed. Academiei Române, Studii de drept românesc;
- Vivek Ramkuman – *Our money, our responsability. A Citizens'Guide to Monitoring Government Expenditures*
- Barbara Killinger, *INTEGRITY – Doing the right thing for the right reason*, McQueen's University Press, 2007
- Ari SALMINEN, Olli-Pekka VIINAMÄKI, Rinna IKOLA-NORRBACKA - *The control of corruption in Finland*, EGPA Annual Conference, 2007
- Eric Chewtynd şi Frances Chewtynd, *Participarea cetățenească pentru îmbunătățirea procesului decizional în administrația publică locală*, Research Triangle Institute—Programul de Asistență pentru Administrația Publică din România, Bucureşti 2001;
- S.P. Heyneman, *Defining the influence of education on social cohesion, "International Journal of Educational Policy, Research and Practice"*, Vol.3, 2002
- Țonea B., Radulescu C., Drăghici V., *Standarde de integritate în sistemul educațional preuniversitar*, Suport de curs, 2012

B. Documente de politici publice:

- *Strategia Anticorupție în Educație;*
- *Strategia națională anticorupție privind sectoarele vulnerabile şi administrația publică locală pe perioada 2012-2015*

C. Legislație

- *Legea 1/2011 - Legea Educației Naționale*
- *Regulamanetul de Organizare şi Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar*
- *Legea nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea şi funcționarea Agenției Naționale de Integritate*
- *Ordonanța de Urgență nr. 49/2007 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea şi funcționarea Agenției Naționale de Integritate*
- *Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice şi în mediul de afaceri, prevenirea şi sancționarea corupției*
- *Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancționarea faptelor de corupție*
- *Legea nr. 571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice şi din alte unități care semnalează încălcări ale legii*
- *Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public*
- *Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică*
- *Legea nr. 7 privind Codul de conduită a funcționarilor publici*
- *Legea nr.477/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile şi instituțiile publice;*
- *Legea nr. 571 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice şi din alte unități care semnalează încălcări ale legii*
- *Legea nr. 50/2007 pentru modificarea şi completarea legii nr. 7/2004 privind codul de conduită a funcționarilor publici (consilierul de etică)*

- *Legea nr. 161/2003 privind conflictul de interese*
- *Legea 554/2004 privind contenciosul administrativ*
- *Legea 188/1999, Statutul funcționarilor publici*

D. Surse Web:

- *www.edu.ro*
- *www.educatiepentruviitor.ro*
- *www aid-romania.org*
- *www.ancic.ro*
- *www.transparency.org.ro*
- *www.advocacy.ro*